

ANDREI PIPPIDI

Pag.
8-9

DESPRE PROCESUL ANTONESCU

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 1 (153) • 7-13 ianuarie 1993 • 16 PAGINI • 40 LEI

INTERVIUL SĂPTĂMINII
"Nu am
suficientă
disponibilitate
pentru
compromis"

GABRIEL

Pag.
5-6
ANDREESCU

MONARHIA
INCOMODEAZĂ
ROMÂNIA ?

Pag.
3
"RĂZBOIUL
RECE"
CONTINUĂ
PROTESTUL

INTELECTUALILOR

CUI Î PASĂ DE U.S.?
Anchetă la plecarea lui
MIRCEA
DINESCU

Pag.
14-15



HORA BERNEA
Praz XXIII
MAXX

FĂTĂ CU
DEONTOLOGIA
ZIARISTULUI

Pag.
4

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Lipsa apei este nouitatea iernii '93 (tipică iarnă românească, în străie vechi reconditionate), care s-a prezentat punctual, odată cu iluminajul kitsch și petardele revelionului. Promisiunile electorale din toamnă au ajuns inevitabil față cu frigul din apartamente, cu pronosticurile sumbre ale vocilor autorizate care vorbesc despre oprirea reformei sub eticheta "economie socială de piață", și cu prețurile umflindu-se la urcușul dolarului ca un aluat bine dospit. Președintele Ion Iliescu ne-a oferit în schimb de pe ecran cîteva urări și cîteva direcții/directive. Deși rostite în momentul de destindere aflat "la cumpăna dintre ani", urările președintelui au fost umbrite de reproșuri (abia mascate în aluzii) și însotite de un zîmbet – cînd prea tâios, cînd de-a dreptul resentimentar.

Președintele are totdeauna de rostit unele reproșuri și firea impulsivă fiindu-i de-acum cunoscută, nu-și face o problemă de tact din a le servi prompt în sintaxa de lemn cu care ne-a obișnuit. Un adevărat soare cu dînți – încât, chiar dacă în casă n-ar fi fost frig, tot te-ar fi apucat frigul.

Cuvintele fiind ca frunzele, unele mai cad, altele mai cresc, dar sintaxa dacă a fost de lemn, de lemn râmine. Cel mult capătă o patină de vechime. Iar după '89, dacă realitățile nu s-au lăsat schimbată, moda lingvistică măcar le-a machiat: *domn* a înlocuit *tovarăș*, *unanimitatea* care a dus departe faima președinților români se cheamă acum *consens național*.

SOARE
CU DÎNȚI

Cei ce s-au arătat într-un fel sau altul rebarbativi la consensul național (de la fostul ministru de interne, Victor Babiuc, care nu s-a lăsat destituit atunci cînd președintele Ion Iliescu o decisese, pînă la fostul președinte CDR Corneliu Coposu, veșnicul "tap ispășitor" al opoziției) au fost menționați de pe ecran în aşa fel încît telespectatorul să înțeleagă a cui ar putea fi vina dacă în casa lui are frig în loc de apă. Si (de astă dată, fără zîmbet) a recomandat să se înăsprescă măsurile legislative contra speculei, contrabandei. (Dar ce altceva făcea predecesorul său, decit astfel de campanii care, în momente de criză, zgudua justiția și milizia?)

După o mai veche (comunistă) rețelă de escamotare a adevărului, care ajunge drept la țintă, președintele a retușat puțin și tinăra noastră istorie post-comunistă. Aflind

că reducerea săptămînii de lucru, returnarea fondurilor sociale etc. s-au făcut ca urmare a unei "presiuni sociale justificate", telespectatorul nu va mai lega inflația, dezastrelul economic și suita de victoriile ale președintelui Iliescu de măsurile populiste prin care s-au cumpărat voturi la 20 mai.

Atâtă doar că, aşa cum politicienii opoziției democratice nu se arată îndeajuns de conștienți de înfringere, nici președintele nu pare satisfăcut de victoriile sale. Doar bovarismul unanimității ar putea explica de ce îl nemulțumește o opoziție care continuă să se fărimîzeze și după ce a fost învinsă. O opoziție numai bună de alibi.



ÎN NUMĂRUL VIITOR:

- Despre ecologie în țara negrului de fum și a deșeurilor de import
- Interviu săptămânii: ANGHELUTĂ VĂDINEANU, fost secretar de stat la Ministerul Mediului
- Cine este prefectul dumneavoastră?



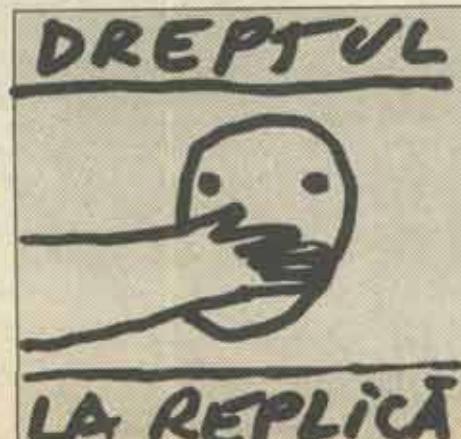
*Stimătă doamnă
redactor-șef
GABRIELA
ADAMEȘTEANU*

Am apreciat inițiativa revistei "22" de a se deschide dialogului social prin inaugurarea rubricii "Tribuna liberă", în care își pot găsi locul opiniei contrare celor impărtășite de membrii G.D.S. În acest sens am înțeles și decizia dumneavoastră de a publica, la rubrica amintită, articolul "Categoriile domnului Pleșu" semnat Comitetul de conducere al A.F.D.P.R. Consider însă că, dacă scrupulozitatea de a nu interveni în textul articolului a mers pînă acolo încît nu v-ați permis minime corecturi ortografice pe care orice redactor le operează, s-ar fi cuvenit să renunțați deopotrivă și la amplele "precizări" pe care le faceți, asumîndu-vă un adevărat drept la replică rezervat exclusiv domnului Pleșu. De fapt, comentariul dvs. seamănă cu o scuză a hotărrii de a publica articolul, ceea ce contrazice însă ideea de "tribună liberă". Cred că cititorii nu aveau nevoie de un ghid pentru a înțelege, judeca, acceptă sau respinge ideile din textul respectiv. Aceasta nu s-a dorit decât o replică la unele din afirmațiile domnului Pleșu, găzduite de revista "22". Ceea ce m-a determinat însă să vă scriu este faptul că în "precizările" dvs. mă vizăți direct cu acuze cărora le voi răspunde în ordinea formulării lor.

Mai întâi considerăți ipocrită afirmația noastră conform căreia A.F.D.P.R. nu face parte din opoziția care luptă pentru putere. Ignorați astfel faptul că nu am dorit să devinem partid politic și, mai ales, că membrii A.F.D.P.R. sunt supraviețuitorii gulagurilor roșii, oameni care trăiesc din dobînzi, cu viața sacrificată, cu sănătatea ruinată, pentru care angajarea în lupta anticomunistă nu a reprezentat un început de drum ci o continuitate de destin, o obligație morală față de martiri și față de adevărul istoric ținut încă sub obroc. Atunci cînd domnul Pleșu recunoaște la conferințe internaționale că suferința estului va îmbogăti patrimoniul de valori ai Europei iar pe de altă parte consideră că simbolul cel mai reprezentativ al acestei suferințe, fostul deținut politic, nu are ce căuta într-un parlament, emite cel puțin un punct de vedere contradictoriu. Participarea noastră la viața politică are o justificare etică și nu electorală. Noi nu ne-am "manevrat suferința ca pe un capital politic" și nici nu am pretins că ea ar fi "o garanție de competență". Deși tocmai gindirea anticomunistă și democratică, pentru care noi am plătit tribut de sînge, constituie principala infirmitate a actualilor lideri politici. Nu poți gîndi comunist și acționa în spirit democratic, iar în acest sens, atât domnul Pleșu cît și dumneavoastră, aveți la dispoziție exemple mult mai relevante decât cele pe care vi le pot oferi foștii deținuți politici. Cine a sacrificat libertate, tinerețe, viață și a înlocuit universitatea cu temniță nu "riscă să facă

o politică nostalnică, resentimentară și compensatoare", aşa cum se teme domnul Pleșu. Nimeni nu ne poate da înapoi ce-am jertfit, aşa cum nimeni nu are dreptul să conteste legitimitatea modului în care înțelegem să activăm politic. De aceea ne permitem să afirmăm că nu luptă pentru putere este menirea noastră ci rezistența anticomunistă în care ne-am angajat de o jumătate de veac.

Următorul dumneavoastră reproș mă vizează direct. Mai întâi săn considerat "autor prezumtiv" al articolelui. În să vă amintesc că toate intervențiile mele în presă mi-au purtat semnătura și că, dacă acest text mi-ar fi aparținut, nu aș fi ezitat să-l semnez în calitate de președinte al A.F.D.P.R. Apoi, mi se atrage atenția, cu



o lipsă de politețe și de stil frapante, că am fost "trimis" în Parlament și prin votul redacției "22" și că s-ar cuveni să-mi asum condiția de om politic și să reprezint opoziția, dacă tot am vrut să fiu parlamentar. Îmi mai reproșați, în numele electoratului cheii, că "am putut da mină cu Vadim Tudor" și că, alături de toți ceilalți senatori, nu m-am opus validării acestuia, a lui Adrian Păunescu și a fostului securist senator P.S.M.

Aș întreba-o pe doamna Gabriela Adameșteanu, cu sentimentul nostalnic al încrederii de la primul nostru interviu, dacă domnia sa răspunde numai la salutul prietenilor, pentru că eu nu am făcut decât să răspund unei mîini întinse, aşa cum aș fi răspuns la "bună ziua", în circumstanțe strict oficiale. În ceea ce privește faptul că ar fi depins de noi, opoziția, invalidarea respectivilor senatori, v-a ruga să vă informați mai exact asupra termenelor prevăzute de Legea electorală, depășite în momentul cînd a apărut propunerea domnului senator Popescu Necșești.

Eu, în numele siglei pe care o reprezint și al întregii mele vieți, exponentul pentru Rezistență anticomunistă, o invit pe doamna Gabriela Adameșteanu, pe domnul Andrei Pleșu și pe alii colegi ai domnilor lor să reflecteze asupra problemei legitimității morale pe care o implică reprezentativitatea parlamentară și să declanșeze polemici cu adevărății "incompetenții" și demagogii din societatea românească. Am fost unul din cei mai calomniati oameni, adversar inflexibil al "emanărilor" de toate rangurile, activitatea mea politică nu a înregistrat echivoci, consecvența mea a fost taxată drept extremism sau intoleranță, iar prietenii nu au fost la fel de prompti în a mă apăra, aşa cum sunt astăzi, cînd reacționează la un simplu gest de salut.

Nu am candidat pe liste Convenției Democratice "ca o alternativă la Gheorghe Dumitrașcu", cum se exprimă domnul Pleșu și, ca și domnul Coposu, nu am luat locul nimănui. Avem locurile noastre, îndreptățite de sacrificiile unor vieți de-a lungul cărora am respins pactul cu puterea comună, ceea ce ne ajută să nu confundăm salutul cu semnalul unui compromis politic.

CONSTANTIN TICU DUMITRESCU



FOTO: MARIUS CARAMAN

REPRODUCEM ÎN ACEST NUMĂR IMAGINI DIN EXPOZIȚIA "PROLOG", DESCHISĂ LA GALERIILE CATAcombe. EXPUN: Gheorghe Berindei, Horia Bernea, Sorin Dumitrescu, Constantin Flondor, Paul Gherasim, Ion Grigorescu, Florin Niculiu, Horea Paștina, Mihai Sârbulescu, Vasile Varga.

IMPORTANT

Abonamente avanajoase la "22"

Redacția "22" anunță că oferă reduceri avanajoase la prețul abonamentelor pentru pensionari, elevi, studenți, cadre didactice, foști deținuți politici și veterani de război. Ca urmare, costul unui abonament pe trei luni la revista "22" pentru cititorii din categoriile amintite va fi doar de 350 lei (indiferent dacă se expediază în București sau în provincie). Cei interesăti săn rugăți să expedieze prin mandat poștal suma de 350 lei (pe adresa: Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10) și un talon de pensie (pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, pentru Serviciul de Difuzare).

Revista noastră asigură în continuare contractarea unor abonamente avanajoase la sediul redacției: costul unui abonament ridicat de la sediul (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la redacție, este de 400 lei pe trimestru (deci cu o reducere de 11% în raport cu costul real).

Pentru abonamentele expediate prin poștă, costul va fi de 550 lei (adică o reducere de 14%).

Cititorii din străinătate se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Iărlac S.A. București: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACȚIEI
PUTEȚI CUMPĂRA DIN
STOC:

Numeră, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi din anii 1990 și 1991 vor fi comercializate la prețul de 30 lei/ex., indiferent de prețul de vinzare inscris pe ziar. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (100 lei) și Ediția specială "22" – "Suspiciune de fraudă" (30 lei).

Redacția revistei "22" anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de redacția revistei "22" este interzisă.

ANDREI CORNEA



“Războiul rece” continuă

Oricără silinje să ar depune, mi se pare că nepuțință de găsit o explicație rațională a sensului șicanelor prin care autoritățile române au reușit să-l facă pe regele Mihai să-și anuleze proiectata vizită la Timișoara. Într-adevăr, e absurd să-ți închipui că această vizită ar fi fost susceptibilă de a produce tulburări, că regaliștii să ar fi mobilizat spre a-și pune suveranul pe iron într-un “putsch”, că monarhiști cu creșteri incinși ar fi proclamat Banatul regat, desprinzindu-l de restul țării. Asemenea scenarii ce ar putea fi scrise de către național-comuniștii de la “România Mare” nu au nici o logică sau priză la realitate. De asemenea, este foarte greu de crezut că Puterea ar fi avut vreun motiv să se nelimitească dacă, la Timișoara, regele ar fi fost ovăzionat de mari mase de oameni. Același lucru s-a întâmplat de Paște la București și totuși, cîteva luni mai tîrziu, Ion Iliescu cîștiga alegerile. Invers, primirea bună, civilizată a regelui din primăvară a creat o imagine mai bună chiar guvernului care a organizat-o, mărindu-popularitatea. Chiar dacă, să zicem, la Timișoara s-ar fi strigat în chip viguros “Jos Iliescu”, faptul n-ar fi avut de ce să preocupe excesiv, timișoreni neșind deloc la primul miting de acest fel. E chiar probabil că, într-o astfel de eventualitate, însuși augustul invitat s-ar fi străduit să calmeze spiritele.

Dimpotrivă, situația actuală pune iarăși Puterea într-o postură penibilă și demnă de dispreț. Nimeni nu poate fi atât de naiv încât să credă că totul se datorează obuzității unor generali de poliție sau unor neînțelegeri dintre Ministerul de Externe și cel de Interni. De Paște, aceiași generali au putut arăta curtoazie și inteligență, iar ministerile respective au putut aciona coerent. Nu numai că această afacere afectează iarăși imaginea României, dar ea nu aduce nici un beneficiu actualului guvern Văcăroiu, al căruia prim gest politic mai semnificativ pare a fi unul reprobabil, afectând drepturile și libertățile omului.

Nimic rațional, aşadar, nu se lasă descoperit în acest caz, nici măcar vreun element care să servească interesele specifice ale guvernărilor. La baza deciziei de a îngreuna cît se poate posibilitatea regelui de a-și vizita țara a stat nu un calcul, nu o analiză, nu o contabilizare a cîștigurilor și a pierderilor, ci o imagine irațională, sau mai exact, deformată puternică de un afect, de o pulsune irațională: frica.

Se poate face observația că personalitatea regelui Mihai a produs două tipuri de reacții, ambele iraționale și care se fortifică și se alimentează reciproc. Pe de o parte, pentru mulți partizani ai Opoziției, regele apare ca o figură mesianică, capabilă printr-un singur gest să restabilească nu numai o viață politică normală în România, dar și o nouă moralitate și o nouă spiritualitate. Pe de altă parte, printr-un fel de “inversiune în oglindă”, regele este satanizat și exercită un fel de teroare asupra celor ce au a se teme cel mai mult de o schimbare la virful Puterii. Regele este, aşadar, centrul unor sentimente deopotrivă de puternice și opuse: admirarea nemărginită pe de o parte, teamă la fel de nemărginită de partea cîlalătă. Trebuie, de asemenea, observat că adorația și admirarea unora se hrănește din ura celorlalți și invers: aceștia din urmă au motive să se teamă și mai mult cunoșcind sentimentele adversarilor lor.

Or, teama că și adorația sunt prosti substitutori. Ele modifică profund proporțiile reale ale lucrurilor, deformează faptele,

simplifică excesiv și, foarte important, te fac să lucrezi împotriva propriilor interese. Dominată de ceea ce am numit cîndva un “delir monarhic”. Opoziția a supraestimat sentimentele regaliste ale marii majorități a populației și rezultatele s-au văzut la alegeri. Invers, obsedată de un veritabil “delir antimonarhic”. Puterea suprăestimează mult pericolele ce ar putea decurge din prezența regelui în țară, periclitîndu-și propriile interese și comînd erori absurde. Membri ai serviciilor secrete, militari, procurori, mulți știindu-se vinovați de camuflarea adevărurilor Revoluției, trăiesc în plin mit și sub imperiul fricii cu care se auto-intoxică, intoxicațind și organele de decizie cu informații false. Mizind în chip irațional pe “cartea monarhiei”, Opoziția a comis o gravă eroare strategică. La fel de irațional, misind pe cartea unui antimonarhism fanatic, Puterea ia decizii eronate, păgubitoare pentru ea însăși.

De departe de mine ideea că, din punct de vedere moral, aceste două “deliri” trebuie puse pe același plan. Căci teama apartine celor ce au de ascuns crime și care vor să mențină un val de tacere și fals asupra unor complicități sau care nu-și pot concepe existența fără păstrarea unor poziții de putere. De partea cîlalătă sunt, în general, cei interesanți în afarea adevărului și în așezarea pe onestitate a temeliilor vieții noastre politice. Îngrijorător este însă că, din punct de vedere intelectual, între cele două grupuri sunt analogii frapante, iar ambele

imagini despre lume sunt dominate de pulsuni iraționale, ce se sustrag controlului unei analize raționale.

Erorile Opoziției au servit Puterii. Oare erorile Puterii vor servi Opoziției? Prin ceea ce de la Hegel numim “violența istoriei”, nu va cîștiga monarhul, nu va deveni personalitatea sa tot mai cunoscută și mai incitantă tocmai din pricina propagandei negative pe care i-o face Puterea? Nu vor înțelege tot mai mulți oameni că Puterea, deși are o incontestabilă legitimitate rezultată din vot, deși controlează toate pirghiile de comandanță ale Statului, continuă să se arate terorizată, înfricoșată? Nu se va arăta astfel Puterea mai slabă decât este, dinamizând Opoziția?

Deocamdată, un singur lucru mi se pare

sigur: visind ambele același vis, dar cu semne inverse, divizate de mitologii opuse și ireconciliabile, Puterea și Opoziția nu au nici o sansă să se așeze la aceeași masă unde, în urma unei analize raționale, să-și negocieze interesele, ajungind la un acord profitabil pentru toată lumea și mai ales pentru impulsivarea reformei economice, sociale și politice. Atunci cînd ceea ce domină sunt viziunile mitice, iraționale, intoxicații sau auto-intoxicații delirante, orice bază de compromis pragmatic este nimicită sau redusă la foarte puțin. Un veritabil “război rece” civil are atunci toate gânsele să continuie, iar mult clamata și dorita “reconciliere națională” rămîne un deziderat la fel de ireal ca și Paradisul terestru.



Foto: Ionuț Vučilescu

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

împreună cu

**FOREIGN OFFICE, MAREA BRITANIE
UNIVERSITATEA EDINBURGH**

și

MIHAI EMINESCU TRUST-LONDRA

Oferă burse de studiu pentru limba engleză la “Institute for Applied Language Studies” din cadrul Universității Edinburgh, Marea Britanie.

Perioada de studiu este de 4 săptămâni.

Bursele, în număr de 48, vor fi repartizate pe grupe de cîte 12 cursanți astfel: o grupă destinată profesorilor de limba engleză din învățămîntul superior, o grupă pentru studenți ai facultăților de limba engleză, două grupe pentru profesori de limba engleză din învățămîntul preuniversitar.

Limita de vîrstă a candidaților este de 40 de ani.

Cursurile au drept scop perfectionarea în domeniul limbii și literaturii engleze prin cursuri și seminarii, familiarizarea cu metode moderne de predare și învățarea asistată de calculator.

Dosarul de selecție trebuie să cuprindă:

1) un curriculum vitae în limba engleză menționînd studii speciale, publicații, concursuri cîștigate etc. (care să includă adresa candidatului și numărul de telefon de acasă și de la serviciu);

2) adeverință de student sau copie a diplomei universitare și a foii matricole;

3) două scrisori confidențiale de recomandare de la doi profesori ai candidatului (în limba engleză);

4) două fotografii tip pașaport.

Conform cu Statutul Fundației, candidații care au beneficiat deja de studii sau specializări în străinătate finanțate de Fundația Soros din România nu pot fi inclusi în selecție. De asemenea, candidații vor specifica sub semnatură dacă au mai

beneficiat de burse de studiu în străinătate.

- Dosarele incomplete nu vor fi luate în considerare.
- Candidații sunt rugați să specifice pe plic numele programului: “Edinburgh University”.

Data limită de primire a dosarelor este 15 februarie 1993.

Fundația va informa candidații în scris în ceea ce privește etapele ulterioare ale selecției. **VĂ RUGĂM SĂ NU TELEFONÂȚI LA FUNDATIE** pentru aflarea rezultatelor care vor fi comunicate numai în scris și **SĂ RESPECTAȚI PROGRAMUL DE LUCRU CU PUBLICUL**: luni, marți, miercuri, joi între orele 14-17.

Sediile Fundației Soros pentru o Societate Deschisă:

► **BUCUREȘTI**: Calea Victoriei 133, CP 22-196, cod poștal 71102, telefon/fax: 650.63.25 sau 659.74.27. Fundația este închisă pînă la 10 ianuarie 1993.

► **TIMIȘOARA**: Piața Operei 2, et. 3, cod poștal 1900 telefon/fax: 0961/36194.

► **IAȘI**: Bulevardul Copou 19, CP 1356, of. poștal 6, tel: 0981/47241. Fundația este închisă pînă la 10 ianuarie '93.

► **CLUJ**: Str. Galaxiei 1A, cod poștal 3400, tel: 095/150163. Fundația este închisă pînă la 17 ianuarie '93.

MARC CAPELLE

jurnalist, consilier al Facultății de Jurnalistică
din București

JURNALISMUL: ESTE PERMISĂ ORICE FEL DE LOVITURĂ?

Defâlmișri, insulte, intruziuni în viața particulară, cleveteli rasiste, ziariști transformați în ucenici ai polițiștilor – aparenta necunoaștere a deontologiei jurnaliştilor de către o parte (de loc neglijabilă) a presei de azi este nelinișitoare. Fiecare zi mai aduce un lot de birje sau imagini care i-ar conduce pe autorii lor în fața tribunalului în orice altă țară din lume. În felul acesta însă, presa românească oferă o imagine cu totul nesănătoasă, chiar periculoasă despre ea însăși, tinzind că acest jurnalism violent, dușmanos chiar, care nu și merită numele, este o reflectare a societății românești de azi.

O reflexie colectivă, în urma căreia toată lumea să fie de acord că presa nu îngăduie orice fel de lovitură, ni se pare de aceea că se poate de urgentă. Si cine altcineva decât jurnalistii se cuvine să anime o astfel de dezbatere? Nu trebuie încredințată numai jurnalistilor deontologia profesiei.

Cîteva exemple vor arăta mai bine intinderea răului; nu precizăm acum dacă lipsci de profesionalism sau voimii deliberate de a face răul i se datorează aceste anomali.

Evenimentul zilei (31.X.1992). Faptul divers macabru de pe prima pagină: fotografiea capului unui necunoscut asasinat, cu chipul însingerat și deformat de lovitură. Ce informație necesară cititorului este conținută într-un asemenea document? Nu ne puteam mulțumi cu o fotografie a victimei de cind era în viață? Un exemplu identic, de data aceasta privitor la o simuclere, ne oferă și ziarul din an.

Sub titlul (imbietor?) **Prețurile prostituatelor scad vertiginos.** Evenimentul zilei (2.XI.1992) publică, fără nici o altă explicație, numele și prenumele, vîrstă, locul de muncă și tarifele a 9 prostitute. Articolul este de fapt un denunț, o fișă de poliție. Un denunț în ce scop să fie? Si care este aici munca ziaristului?

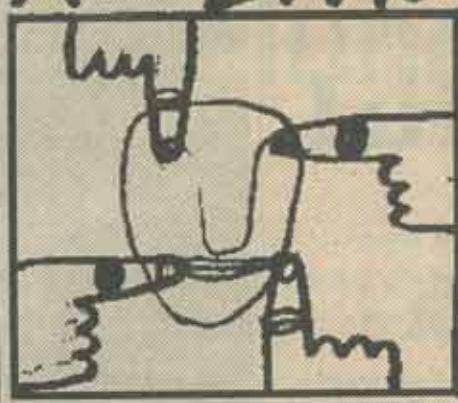
Nu avem intenția de a face procesul evenimentului zilei – numai că, prin tiraj, el este principalul ziar românesc de azi. Dacă succesul lui este datorat (așa cum credem) importanței pe care o acordă faptului divers, o alegere bine făcută, după părerea noastră, un asemenea tip de informație n-ar avea decât de cîștigat dacă ar fi mai riguroasă. Într-un interviu, Ion Cristoiu a afirmat că ziarul său este de tip oriental, nu occidental (Campus, noiembrie 1992, ziarul studenților de la Facultatea de jurnalistică). Dar există în jurnalism o deontologie orientală? Care?

E de ajuns să pui titlul "Afacerea secolului" ca să faci dintr-o informație afacerea secolului? (e un exemplu pe care îl întîlnim în multe zări). Dacă scrii "un nou scandal" confiți automat un caracter de scandal evenimentului relatat? Sau, altfel spus, jurnalistul se astăla față locului pentru a face actualitatea sau pentru a informa despre ea?

Cit despre România Mare, cu setul ei săptămînal de birje incalificabile, este de ajuns numai să-i pomenești numele. "Jurnalistii" acestei redacții și-au măcar de existență Declarația drepturilor și datoriilor jurnalistului, adoptată în 1971 la München, de către reprezentanții federațiilor de jurnaliști ai Comunității Europene și de către diverse alte organizații de jurnaliști? Datoria oricărui ziarist care respectă acest text este să interzică plagiul, calomnia, defâmarea, acuzațiile nefondante.

Iar cînd televiziunea (TVR 1, 21.XI.1992) anunță la Actualitate, la ora 20, apariția unei

ACCENTE



ANDREEA PORA

DACĂ



FOTO: GINA MARIN

Acum, cînd colindătorii s-au retrăsi de pe scenă politică și cînd românii ar trebui să reincepă a mărsului umăr la umăr spre fabrici, ogoare, buticuri și parlamente cu privirea îndreptată spre tot înainte, cînd pînă și ultimele ecouri ale speech-ului prezidențial s-au stîns în sufletele "concrețenilor, bărbății și femeii, tineri și bătrâni" și cînd mai devoie, mai de nevoie ne-am trezit cu toții în '93, ar trebui să ne gîndim cam pe unde s-ar situa anul care a trecut, care, în ultimă instanță, ne-a adus suficiente schimbări ce nu pot fi nici minimalizate, nici trecute sub tăcere. Ar trebui să facem, așa cum le place contabililor din fruntea țării, un bilanț. Nu-i vorbă, bilanțuri s-au tot făcut de aproape toată lumea, rezultatul fiind nul, sau aproape, și astă din cauză că o asemenea socoteală este un nesfîrșit sir de "dacă". Totul începe și se sfîrșește cu acest fatal "dacă".

Dacă n-am fi fost atât de proști în decembrie. De naivi. De entuziaști. Si "ei" atât de bine pregătiți. Atât de strins uniți în jurul. Dacă am fi avut și noi în jurul cui. Dacă opoziția s-ar fi unit de acum doi ani! Dacă n-ar exista afurisitul astă de ciolan. Si setea de putere. Si frica unora. De a vorbi. Sau măcar de a tăcea. Frica de ce au fost și ce nu vor mai fi. Dacă. N-ar fi atât de multe lichele hămăitoare. Atât de mulți oportuniști. Si politruci de conjunctură. Dacă Iliescu n-ar fi atât de comunist. Si

fața lui mai puțin umană. Mai nezimbitoare. De astă l-am și crezut așa de prost. De simplu activist. Dacă n-am fi făcut greșeala să-l subestimăm. Dacă opoziția și-ar fi desemnat candidatul din vreme. Si n-ar fi fost atîtea interes de partid la mijloc. Atîta diletantism. Dacă primarii aleși ar fi făcut altceva decât cei de dinainte. Sau măcar ceva. Sau ar fi explicat public de ce nu fac. Cine nu-i lasă. Să-si fi dat demisia dacă nu mergea. Să fi arătat cu degetul corupția. S-o "eradicheze". Că d-asta i-am ales. Nu să tacă. Si să ne lase fără apă. Si orbecând prin gropi. Uite așa s-a întors (ne)schimbarea împotriva. Dacă Iliescu nu s-ar sprijini pe extremiști. Pe securiști. Pe "foști". Dacă n-ar fi atât de mulți proști! Dacă presa n-ar fi cocoloșit gafele opoziției. Ba chiar pe unele le-a mai ridicat și în slăvii! Dacă PNL n-ar fi părăsit Convenția. Sau dacă Convenția nu s-ar fi lăsat părăsită. Dacă ruptura FSN-ului nu s-ar fi produs atât de tîrziu. Si ar fi fost speculață altfel. Dacă s-ar fi acceptat compromisul înainte, nu după. Dacă Petre Roman nu ar fi încercat la început să joace pe ambele fronturi. Si ar fi dat pe față ceea ce stia despre Iliescu, decembrie, mineri și securiști. Dacă stia ceva... Sau dacă s-ar hotărî măcar acum s-o facă. Dacă opoziția nu s-ar fi culcat pe lauri după locale. Acel entuziasm care a produs stagnarea. Acele mitinguri lăcrimoase și versificate. Flori. Urale. Si campania dacă n-ar fi fost condusă de neavenuiți. Incapabili să învețe din greșeli. Sau măcar să le conștientizeze. Dacă FSN și CDR nu s-ar fi războit în alegeri. Dar mai ales, cum ar fi fost dacă le-am și cîștigat! Numai că nu aveam cum, după atîția "dacă".

Pînă una-alta, istoria lui '92 se compune dintr-o suîtu de bătălii cîștigate, dar care ulterior, prin insumarea efectelor, au dus la pierderea războiului. Căci fără a exagera sau dramatiza, este evident că războiul '92 a fost pierdut, că ne găsim acum din mai toate punctele de vedere undeva pe la nivelul anului 1987. E drept că regresul s-a petrecut în liniste, fără molotoave, scutieri, mineri și mișcări spectaculoase. S-a petrecut atât în culise, cât și la scenă deschisă. Numai mersul înainte e neliniștit. Așa se face că ne-am procopisit cu un parlament confruntat cu o a doua mașină de vot, ceva mai gălăgioasă decât prima, dar la fel de eficientă, cu un guvern stîngist și anti-reformist, cu "foști" cocoțați în toate posturile-cheie. Cu securiști privatizați și obraznici. Cu frig. Sărăcie. Resemnare. Dezamăgire. Cu toate retelele pe care le-am avut și pînă acum, mult exacerbate însă. Aduse la rang de patriotism autohton. Transformate în firesc. În inerențele tranziției. Nimeni nu mai protestează. Hora consensului a devenit slabă. Si aici cred că am pierdut cel mai mult. Pentru că astă imi aduce aminte de "unitatea de nezdrujincat". De nemulțumirea de cafenea. De șopocăitul pe la colțuri și pe la prietenii. De injuratul în surdină printre măsle. Din acest punct de vedere putem spune că Iliescu și echipa restauratoare și-au atins scopul.

Dacă se continuă în ritmul astă, cel mai bine ar fi să facem acum un bilanț a ce avem și ce o să mai pierdem! Dacă...

Traducere de
GABRIELA ADAMEȘTEANU



HORIA BERNEA

FOTO: MARIUS CARAMAN

Alianța Civică – spre o nouă relansare?

– Interviu cu GABRIEL ANDREESCU, președintele A.C. –

Cum a luat naștere Alianța Civică? Mai ales aș vrea să știu de ce nu au participat toți membrii GDS la formarea Alianței Civice, de ce unii dintre ei au fost selectați și alții nu?

Există două linii care se intersectează și care duc la Alianța Civică. La sfârșitul lunii iunie a venit de la Timișoara o delegație condusă de profesorul Vlădea, din care făceau parte și profesorul de matematică Constantinescu, doctorul Virgil Feier, domnul Păun Otiman și alții. Erau de părere că GDS este singura forță care poate să creeze o structură politică autentică. Se manifesta, pe de o parte, o anumită suspiciune față de prestația de pînă atunci a partidelor istorice; pe de altă parte, se reafirma încrederea în capacitatea GDS de a coagula opoziția românească. În acel moment mi-am dat seama că este obligatorie crearea unei formațiuni politice de amploare națională. Ideea pe care am avut-o în minte era de a asocia grupurile foarte active din acea vreme: în afară de GDS, Societatea "Timișoara", Societatea "Agora" din Iași, Asociația "15 Noiembrie" etc. A existat și o altă linie, este vorba despre cei ce se adunau în Casa Pressei Libere, la "România liberă".

Petre Mihai Băcanu, Sorin Dumitrescu, Ana Blandiana, Romulus Rusan – și care, după marea demonstrație din 13 iulie, au considerat că oamenii așteaptă o formulă națională de luptă contra comunitismului. Cele două direcții s-au cuplat. Să împreună am format un grup de inițiativă care pe 7 noiembrie a oficializat formarea Alianței Civice. De ce nu toți membrii Grupului au fost implicați în această acțiune? Alianța are legătura cu Piața Universității: activismul Pieței Universității și poziția față de acesta i-au selectat pe cei cu care puteam sau nu colabora. Au existat membri ai GDS foarte reticenți la orice implicare "de masă" și la orice activism de tribună. Această reticență s-a manifestat explicit și mi s-a părut absurd să solicite unor oameni reticenți la formula acțiunii de masă să participe la înființarea AC.

Argumentul tău nu mi se pare foarte clar. Reticența care există, și e reală, privește acțiunile "de balcon", dar nu era deloc o reticență față de ideea unei organizații, așa cum se voia și cum a și fost în bună măsură Alianța Civică, cu planuri și idealuri de o cu totul altă anvergură decât spațiul Pieței Universității.

Repet, am avut în minte oamenii care s-au implicat politic într-un fel sau altul sau care au fost activi la Grup în această perioadă. Aceștia au fost întrebăți: De altfel, dacă îți amintești, pe 15 noiembrie s-a cerut un microbuz al Grupului pentru a ajuta Alianța la demonstrația din acea zi. Thomas Kleininger a fost atunci de părere că e bine să nu îl dăm, că dacă iese demonstrația bine înseamnă că oricum nu e nevoie de mașină, iar dacă nu iese bine, atunci este rău pentru GDS. E firesc să fiu prevăzător în ceea ce în care lansez o inițiativă.

În momentul formării Alianței sau imediat după aceea ați avut deja în intenție formarea unui partid, a unui PAC? Să dacă da, de ce a întârziat atât de mult formarea partidului?

Pe vremea aceea exista încă o foarte mare reticență la ideea unui partid politic. Singurii care s-au gîndit să propună de la început crearea unui partid au fost colegii de la Timișoara. Între inițiatorii din București nu cred că a existat cineva care să susțină o astfel de idee. În ceea ce mă privește pe mine,

mi-a fost indiferent dacă AC va fi o formăție civică sau un partid. Pentru mine important era să se creeze o structură cu adevărat puternică și de calitate.

Totuși, e o mică controversă privitoare la rolul tău în înființarea de mai tîrziu a PAC: există voici care susțin că te-ai fi opus acestei inițiative. Fapt este că ai fost radiat sau eliminat de pe lista Comitetului director al PAC.

Este absolut fals. Ideea partidului a apărut prin primăvara lui 1991. Era evident că, în ciuda succesorilor în organizarea mișcărilor de stradă, Alianța nu reușise să obțină un rezultat concret răspunzind solicitărilor care scosese lumea la mitinguri. Deci mi-am dat seama că această formulă de presiune politică este limitată. Trebuia sprinținită acțiunea civică și politică prin mijloace specifice competiției pentru locuri în Parlament, în Guvern. Așa a apărut ideea unui partid, idee discutată mult timp în cadrul Comitetului de coordonare. În fine, prin martie, cred, a prevalat opinia grupului care a considerat că e nevoie să se formeze un partid. Dintre cei 12 care au participat la vot, 8 au fost pentru formarea partidului și printre ei mă aflam și eu. Trebuia discutat cu filialele spre a găsi un acord între opțiunea noastră și a lor. Erau o mulțime de detalii. Noi am imaginat atunci un întreg proces. Mai întâi, în dialogul cu filialele, am cerut să se discute problema formării unui partid. În urma acestui prim contact am stabilit întrunirea de la Sibiu, care urma să decidă dacă Comitetul de coordonare, Consiliul director național și reprezentanții filialelor vor pune pe ordinea de zi a Congresului Alianței Civice formarea unui partid. În această situație ne-am întîlnit în luna iunie la Sibiu. Lucrurile s-au derulat conform înțelegerii pînă în ultima fază a celei de-a doua zile, cînd, cu o oră înainte de sfîrșitul reunii, dl. Nicolae Manolescu a anunțat brusc formarea unui comitet de inițiativă pentru crearea partidului. Dl. Nicolae Manolescu făcea parte din Comitetul de coordonare – fără să fi fost prezent în activitatea lui – și cunoștea planurile noastre. Pe toti din Comitetul de coordonare (exceptând evident pe cei de pe lista inițiatorilor) acțiunea lui ne-a lăsat prin surprindere. După textul comunicatului erau bătute la masină patru sau cinci nume, ale celor care formați comitetul de inițiativă: Nicolae Manolescu, Stelian Tănase, George Șerban, Igon Dima (un procuror militar). Acest anunț a stîrnit multă emoție.

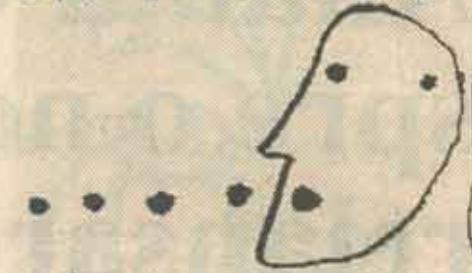
De ce? Nu expunea dorința dvs.?

Nu. Noi voiam să avem o decizie în această privință a Consiliului director național, deci a Comitetului de coordonare, și a reprezentanților filialelor. Era vorba de o acțiune colectivă și nu una de grup. Se practica politica faptului implicit. Ar fi de menționat că discuțiile au început cu un atac împotriva conducătorii Comitetului de coordonare, în spînă împotriva mea, anume o acuzație de stîngism. S-au reluat aceste acuzații ceva mai tîrziu și e foarte interesantă larga lor coordonare: de la Paris pînă în nordul Moldovei sau sudul Munteniei. Un alt "vizat" era Mihnea Berindei, al cărui rol în sprijinirea opoziției sub Ceaușescu e bine cunoscut.

Din partea cui au venit aceste acuzații, cu atât mai mult cu cit ele au fost reluate în anul următor, cu ocazia desemnării candidatului unic al CDR?



INTERVIUL SĂPTĂMÂNII



sunt de acord cu anumiți oameni. Ei bine, majoritatea colegilor din Comitetul de coordonare au fost împotriva propunerilor mele și împotriva argumentelor mele. La cîteva luni după ce partidul începu să funcționeze, totuși au venit la mine și mi-au spus, pe rînd, că am avut dreptate, "dar ce să mai facem, așa a fost să fie".

Depășind problema formării Alianței sau a PAC, aș vrea să te întreb cum vezi politică de pînă acum a Alianței. Pe de o parte, Alianța nu a participat direct la competiția pentru locuri în Parlament. Pe de altă parte însă, în cadrul Convenției Democratische, unde are un număr de locuri, Alianța a jucat un rol foarte important în desemnarea candidatului la președinție, de exemplu. De asemenea, știm că ea ar fi dorit ca și alți candidați de pe liste pentru Parlament să fie desemnați printr-un fel de teste asemănătoare. În orice caz, ea joacă totuși un rol în competiția pentru putere, chiar dacă acest rol se exercită prin intermediul Convenției și nu direct, prin ocuparea de locuri în Parlament. Nu vezi aici o contradicție? Nu vezi posibilitatea apariției unor tensiuni?

Alianța Civică face parte din Convenția Democratică din România. Mai mult, ea este în Biroul executiv. Ea a participat în campania electorală. A făcut eforturi evidente de-a lungul timpului în susținerea Convenției. Ce este ciudat în faptul că, nefiind un partid, ea încearcă să introducă reguli de funcționare a Convenției? Dacă este în Convenție, nu are responsabilitatea ca aceasta să funcționeze cum trebuie, să aibă succes? Eu nu văd nici o contradicție.

Contradicția nu e de ordin logic. E de ordin psihologic. Un partid apare ca o forță în măsură în care obține locuri în Parlament și își apreciază influența într-o coaliție cu alte partide, în funcție de numărul de locuri pe care le obține sau pe care crede că le poate obține în Parlament. Aceasta reprezintă o măsurătoare directă a puterii unui partid, mai ales după un an electoral. Cum măsori puterea, indicile de influență și de putere politică al unei organizații care nu are locuri în Parlament pentru că așa a decis? Cum pot eu să știu dacă Alianța Civică are dreptul la, să spunem, 5, 10 ori 2 locuri în Comitetul director al CDR? Cum toată lumea știe bine, există în CDR foarte multe formațiuni, poate majoritatea, ce, dacă nu ar fi în Convenție, nu numai că nu ar avea locuri în Parlament, dar nimenei nu ar auzi de ele. Așa că problema e următoarea: cum știm noi de fapt că Alianța Civică reprezintă mai mult la ora actuală decât Sindicatul șomerilor?

Desi răspunsul nu poate fi precis, el nu mi se pare mai puțin evident. Poți evalua importanța unei organizații cu o mulțime de criterii. Să zicem: numărul membrilor, numărul filialelor, capacitatea de organizare, numărul oamenilor care vin la mitinguri.

În privința mitingurilor, numărul participanților a scăzut foarte mult. În privința filialelor îi-az aduce aminte că PNL se lăuda că are filiale peste tot. În realitate, cum s-a văzut, nu a reușit nici măcar să intre în Parlament. În ceea ce privește numărul membrilor, și alci e o problemă: în Congresul Alianței am aflat că în multe județe, în poftida unui număr considerabil de membri înscriși, în momentul cind se face o convocare la o ședință, formarea unui cvorum suficient este adesea dificilă. Prin urmare, toate criteriile, corecte pe hîrtie, pe care tu le-ai expus, în fapt pălesc în fața unicului criteriu fundamental, cel al forței electorale.

Ceea ce spui tu nici are un viciu de
(Continuare în pag. 6)

Alianța Civică – spre o nouă relansare?

(Urmare din pag. 5)

rationament. În primul rînd, vorbești despre forța electorală ca fiind un criteriu. Nu e adevărat. Ea este elementul necunoscut. Forța electorală nu o cunoști. Deci tu aproimezi exact această calitate, forța electorală, prin alte date. Fără îndoială, nu sunt date sigure nici despre numărul de membri, nici în privința imaginii publice, nici în privința capacitații de a entuziasma oamenii din afara propriei organizații. Dar saptul că nu există date precise nu înseamnă că nu avem o evaluare cătă aproximativă a raporturilor de forță. Este foarte clar că AC este incomparabil mai puternică privind numărul de oameni, prezența, puterea în societatea românească decât Partidul Socialist Democrat din România care are atâtea locuri în Parlament.

Și dacă e așa, de ce ați acceptat voi ca în Biroul executiv al CDR să fie reprezentate la același nivel, sau aproape, formațiuni (partide sau nu) despre care toată lumea știe că sunt nule? Pe de altă parte, cum de să acceptați – ceea ce e mult mai grav, poate – ca pe liste electorale să fie impuse persoane aparținând acestor partide, devenite acum parlamentari? Ce rol a avut în această chestiune AC?

Tocmai despre asta este vorba. Alianța a încercat să impună niște reguli raționale. Spre exemplu, ea a insistat de-a lungul timpului să se alcătuiască o grilă pentru ca oamenii care ajung pe liste să fie oameni credibili în fața electoratului. Partidele s-au opus permanent acestei idei. Nefiind implicată cu liste proprii, Alianța avea un avantaj în raport cu ceilalți, putea fi creditată că gindește în numele unui interes comun: al CDR pe lungă durată și al interesului național. Oare nu e firesc să sprijini buna funcționare a CDR?

Poți privi acest demers al Alianței de-a lungul întregii perioade ca pe un eșec? Alianța nu a reușit să impună grila de întrebări pentru desemnarea candidaților.

În cadrul CDR, Alianța a reușit anumite lucruri, altele nu. De exemplu, ea a reușit să mențină stabilitatea Convenției. O altă reușită considerăm a fi impunerea unei grile la selecția candidaților pentru președintie. O nereușită este cea de care aminteam înainte. Nu poți să ceri unei formațiuni, una printre altele, să aibă numai succese. Dar ce i se poate reprosa în modul ei de comportament? Asta este problema. I-a tot reproșat AC reaua implicare. Problema este care au fost mesajele ei, ce a vrut să obțină! Acestea ar fi criteriile de judecată. De ce Dinu Patriciu are dreptul să discute anumite liste de parlamentari, iar Dumitru Luga, al cărui comportament de dinainte de revoluție îl stim de asemenea, nu ar avea voie?

Ei aș vrea să-ți pun o întrebare care poate să te surprindă, dar am auzit-o pusă de către unii delegați la acest congres: nu era oare cumva mai bine ca Alianța să se retragă din Convenție? Și lată de ce: Convenția, în momentul de față, este tot mai mult tentată să devină o "conferință a parlamentarilor Cheii". În schimb, scoperile mari, generoase, civice ale Alianței ar putea fi păstrate mult mai bine, poate, în afara CDR.

Nu ai dreptate. Alianța, participând la lucrările CDR, adaugă o energie, oameni în plus, poate interveni în momentele de susținere a campaniei electorale și în cele premergătoare, ea poate susține valori. Eu consider că trebuie apărată formula CDR pentru că partidele sunt în

continuare slabe în raport cu forțele restauratoare, inclusiv singure nu pot face mare lucru. Dacă Alianța asigură mai multă raționalitate, mai multă eficiență, nu înseamnă că ea exploatează capitalul ei într-un mod pozitiv? De ce în afara CDR ar face mai mult decât în cadrul ei?

Ei mă gindeam și la următorul lucru: există în societatea românească o ruptură mare între sfera politicului, la care participă un număr relativ mic de oameni, și mare masă a populației, care are probleme mult mai concrete și care totuși trebuie cumva trezită la o activitate conștientă. Îndreptată către scopurile democraticei, pentru a nu cădea pradă naționalismului. Și atunci, întrebarea care se pune și următoarea: nu e mai bine ca o organizație cum este Alianța să renunțe pe moment la implicări politice nemijlocite – ocuparea de locuri în Parlament – și, pe de altă parte, să se occupe de problemele locale ale oamenilor: probleme ecologice, problemele administrațiilor locale. Încercând să demonstreze că se poate face ceva împreună, pentru a parafraza un pic lozinca Alianței? Nu crezi deci că o astfel de acțiune ar fi, pe durată medie, foarte folositoare și în fond ar da un sprijin democraticei și forțelor democratice?

Da. Dar nu înțeleg de ce opui civicul politicului.

Pentru că eu mă tem că mulți oameni din provincie ar fi dispusi să participe la acțiuni ale Alianței dacă nu să-și că Alianța face parte din CDR (adică din opozitie). El nu vor, din cine știe ce motive irelevante pentru noi, dar importante la nivel local, să se știe că fac parte dintr-o forță de opozitie, chiar dacă simpatizează cu ea. Și atunci se opresc la prag.

După datele pe care le am nu există o retință cu privire la participarea la Alianța Civică din acest motiv. Alianța este gindită ca o prezentă în opozitie, iar iritarea pe care o produce întotdeauna domnului Iliescu o indică. Cine funcționează normal într-o societate mafiotă este asociat cu opozitie.

Mă gindesc că dacă ați fi în afara Convenției ați fi percepți de foarte multă lume nu atât ca o forță de opozitie față de puterea politică constituită, ci și ca o forță de opozitie față de puterea politică ca atare. Adică o organizație care, într-un fel, incită, tocmai, masia politică și politicianismul, practicate la noi din belsug.

Nu văd o schimbare a interesului membrilor Alianței față de asocierea noastră politică. Eu cred că Alianța trebuie să ia poziția față de derapajele mafiei politice, indiferent de unde vin.

Știi probabil că imediat după alegerea ta ca nou președinte al Alianței, Stelian Tănase a declarat că nu e o alegeră fericită. Pe de altă parte, am asistat la congres, la acea încercare de moțiune, care nu a fost pînă la urmă pusă la vot, dar care totuși a fost propusă și citită, în care PAC era acuzat de o serie de lucruri destul de grave și, mai ales, își cerea să-și pedepsească liderii. Nu știi se pare că un atare text era inopportun? Cine l-a scris?

Comitetul de coordonare este cel care a propus acest text în condițiile în care au apărut și niște moțiuni mult mai dure la adresa PAC. După cum știi, de luni de zile se discută raporturile AC-PAC, apărându-se acuzații la adresa AC, la care conducerea Alianței nu a răspuns pînă acum. Eu cred că trebuie depășită mentalitatea "lasă să treacă, să nu se facă gălăgie". Omul trebuie să fie tolerant dar ferm. Dacă există lucruri neplăcute, ele trebuie discutate. Tacerea nu face decît rău. Tu ai amintit de propunerea de moțiune. Aceasta se voină să punere la punct a acestei istorii, care a

creat în opinia publică tot felul de interpretări false. De altfel, tu ai prezentat moțiunea în "22" într-un mod nu tocmai corect. Ai spus că moțiunea cerea ca partidul să pedepsească pe cei care au susținut distanțarea PAC de AC. Este ciudat că și oameni echilibrați ca tine nu transmit o informație precisă. Iar aici preciziunea este esențială. Problema nu era că PAC a săpătat de AC. Era vorba de acțiuni împotriva Alianței Civice.

De acord, poate am înțeles greșit unele formulări. Lucrul care m-a socat pe mine, și probabil și pe alții, nu era că dați un comunicat împotriva PAC, ci faptul că cereți unui partid – e totuși un partid de sine stătător – să-și pedepsească liderii.

Noi nu voiam să punem în discuție partidul. Nu voiam să identificăm cu PAC pe unii dintre membrii săi care pretind a vorbi în numele partidului. În același timp, acest text era unul de reconciliere. Se afirmă că Alianța nu consideră că are dreptul să tuteleză PAC, că noi acceptăm că la un moment dat conducerea lui gindește că ar fi mai bine să se rupă de Alianță, sau că are opțiuni liberale. Am reafirmat că suntem gata pentru colaborare. De ce nu se rețin lucrurile acestea și se menționează numai celălalt aspect?

Mărturisesc că m-a socat moțiunea, în primul rînd din pricina acelei formulări. Acum, că a venit vorba despre toleranță, întrebarea mea se referă la cîteva mici episoade, poate accidentale, care sugerează faptul că în sinul Alianței nu e întotdeauna o atmosferă foarte toleranță față de cel care o critică. Eu îl-ăz amintit cîteva discuții pe care le-am avut la sediul redacției în primăvară-vară, cînd se punea problema candidatului unic. Opiniile erau împărțite. Cînd revista a adoptat o anumită atitudine, ea a fost criticată de unii lideri al Alianței. Ti-ăz mai reaminti și de episodul bizar, rezolvat à l'amiable în final, petrecut chiar la congres, cînd scrisoarea lui Bányai a deranjat atât de mult unele persoane din Comitetul director, cred, incit au dorit chiar să-i trimîtă acasă pe băleșii care vineau ziarul acolo. Totuși, relațiile cu presa și în general cu mass-media, trebuie să fie de o extremă transparență și de o foarte mare toleranță. Cum vezi toate aceste accidente?

Ei sunt convins că libertatea și independența presei sunt valori dincolo de orice discuție. Iar dacă Alianța se yrea o reprezentantă a societății civile, ea trebuie să se simtă onorată, bucuroasă de existența unei prese absolut independente. Știu, anumite reacții pot fi interpretate drept frustrări față de comportamentul presei. Cred că trebuie asumat că presa scrie ce vrea. Și sper că în activitatea Alianței se va simtă foarte clar o astfel de poziție. Dar dă-mi voie să schimb perspectiva. Voi spune: "Cum, vine cineva de la Alianța Civică și îmi reproșează ceea ce scriu despre ea?". Mi se pare firesc. Dar întreb și eu: presa este cumva o instituție sacrosanctă, astfel incit nu ai dreptul să-ți exprimi părerea despre calitatea presei și a jurnalisticilor?

Reproșurile erau de tipul următor: "Cum să ne faceți tocmai voi una ca asta? Voi, care ar trebui să ne sprijiniți? Acum, cînd luptăm împreună împotriva dușmanului comun, lată că voi veniți și arătați fisuri chiar acolo unde nu sună sau le relevați chiar dacă nu ar trebui?".

Cred că acest discurs este bine intențional, dar nu și adecvat. Presa trebuie să exprime ceea ce gindește. Dar la fel de firesc sunt reproșurile facute presei. Am nemultumirile mele, ca publicist, și nu ca președinte al AC. Mult dilettantism, minimă rigoare. Și acest fel de a "analiza" lumea politică, mai curînd un fel de "a-mi da cu părere". Și dacă chiar tu, în articolul tău, ai putut să prezinti într-un mod neadecvat unele lucruri, atunci ce să aștept de la presă facută de Ion Cristoiu și Alina Mungiu? Spre exemplu, mi s-au cerut date biografice de la "Evenimentul zilei". Au și apărut două inadvertențe. "România liberă" publică o dezmințire a lui Stelian Tănase, dar nu se interesează în nici un fel dacă are dreptate. Informații că nu are dreptate existau chiar în paginile "României libere". Se publică după ureche, se dă prea mică atenție



adevărului.

À propos de transparență: de ce în cadrul CDR multe intruniri s-au purtat cu ușile inchise?

Unele intruniri sunt "de lucru", discuții interne la care nu au acces ziaristi (te întreb: la ședințele de redacție ale revistei "22" sunt acceptați jurnaliști ai altor publicații?). Dar cred că ședințele mai largi ar trebui să fie deschise; de transparentă nu ar profita numai opinia publică, ci însăși Convenția Democratică. Experiența ultimilor ani mi-a dovedit că democrația (internă) a unei organizații depinde de transparentă la fel de mult ca și respectarea votului.

Ce defecte crezi că poți să ai în calitate de președinte și cum vei încerca să le remediezi? Și ce calități crezi că ai?

Nu am suficientă disponibilitate pentru compromis și totuși lumea politică este o lume în care compromisul joacă un rol important. Apoi, evident, nu am calitățile unei persoane publice, așa cum le-a avut în mod exceptionál Ana Blandiana. Eu sunt un om de cabinet. Faptul nu contează cînd este vorba de viața lăuntrică a Alianței Civică, de organizare, de proiectele ei, dar transpare în anumite momente, cînd Alianța trebuie să aibă o prezență mediatică și convingătoare.

Nu crezi că discursul tău foarte coherent politic ar fi fost mai de folos "cauzel" în Parlament?

Ei cred că a pune să funcționeze cum trebuie o mișcare de dimensiune Alianța Civică este mai important decât o prezență printre multe altele în Parlament, cu atât mai mult cu cît nici nu sună, așa cum am amintit, un orator.

Care sunt perspectivele CDR, mai ales că se aud voici care-l contestă eficacitatea?

Dacă CDR va reuși să creeze structuri specifice electorale ori de alt tip, grupuri de experți, proiecte legislative comune, atunci va avea șansa să obțină primul loc în alegerile viitoare. Dacă nu, ea va funcționa doar ca un colac de salvare pentru miciile partide.

Interviu realizat de
ANDREI CORNEA

CALENDAR

24

ANDREI REMUS ION

Al treilea an pentru a patra putere în stat

• "Moartea culturii" în chenar negru a apărut pe primele pagini ale revistelor literare editate de Uniunile Scriitorilor, care și-au oprit apariția înaintea sărbătorilor din 1991 din lipsă de fonduri. Pe 17 ianuarie, Uniunile Scriitorilor le-a recomandat să-și caute sponsorii, pentru că nu mai sunt bani.

• Scriitorii nu au dus-o bine nici la "Cotidianul". Pe 6 februarie, din motive financiare, Ion Rațiu i-a concediat pe Ștefan Agopian, Florin Iaru și Nicolae Prelipceanu, iar Cristian Teodorescu a demisionat în semn de solidaritate cu colegii săi. "Cotidianul" urma, peste puțin timp, să înceapă campania de susținere a candidaturii la președinție a domnului Rațiu, iar scriitorii în cauză nu erau buni susținători.

• Revista "22" publică, în numărul 6, prima parte a unui articol venit de pe Ocean, despre care s-a scris și vorbit multă vreme: "Mircea Eliade - Culpa fericită" de Norman Manea. Replicile au curs în paginile literare și culturale ale cotidieneilor și periodicelor, pînă în vară, cînd "Contrapunct" va dedica un număr scriitorului român.

• Cu două redacții, la București și la Iași, "Opinia studențească" (redactor-șef Alina Mungiu), repare din februarie pînă în iulie.

• În "Tinerama", nr. 70, 27 martie, Ion Iu publică dosarul lui Virgil Măgureanu.

• Pe 27 martie s-au vîndut primele două numere ale ziarului "Mișcarea" (în care se precizau simpatii legionare), tipărit pe cheltuială și sub supravegherea "Mișcării pentru România", partid înființat de Marian Munteanu. Partidul nu va obține nici un loc în Parlament, iar publicația nu se va bucura de popularitate.

• La începutul lui mai ies ca din senin la vedere dosarele a doi ziaristi de la "România liberă": Sorin Roșca-Stănescu și Florin-Gabriel Mărculescu. În nr. 19 al revistei "22" apar singurele interviuri cu date exacte, în care cei în cauză nu și neagă dosarele. Peste puțin timp, Sorin Roșca-Stănescu preia conducerea secției "Documente secrete" a "Evenimentului zilei", iar Florin-Gabriel Mărculescu ajunge editoralist la "Cotidianul".

• În războiul dosarelor s-a ajuns și la cuptite: "Gazeta de Vest" din Oradea publică pe 27 mai un interviu al ziaristului Liviu Vălenă (alt ziarist bănuit ca informator) cu colonelul de Securitate Ionel Sălăgean, în care sunt date cîteva nume de informatori. În următoarele zile, cei doi au fost atacați cu cuptitele și bătuți de mai multe ori.

• Luna iunie ne-a adus "Evenimentul zilei". Odată cu prima infășurare cotidiană a lui Ion Cristoiu, 22 iunie, zvonurile și scandalurile pot circula libere.

• "Lumea liberă" din New York demască o nouă diversiune a Securității: în diaspora românească din SUA au fost difuzate copii ale articoului "Circul regal", semnat de C. V. Tudor, în "România Mare", copii în care apără drept autori Petre Mihai Băcanu și "România liberă".

• Cu două luni înainte de moarte, Dan Deșliu, l-a criticat, într-un interviu apărut în "Liberitatea", pe Mircea Dinescu. Au urmat un interviu cu președintele Uniunii Scriitorilor și o scrisoare a lui Dan Deșliu, publicată în "Evenimentul zilei".

• Deși presa independentă a dorit alegerea mai rapidă a candidatului la președinție al Convenției Democractice, totuși nu a existat un candidat unic al presei democratice. "România liberă" a oscilat între Emil Constantinescu și Nicolae Manolescu, "Zig-Zag" l-a susținut de la început pe Emil Constantinescu, "Cotidianul" pe Ion Rațiu,

iar "22" a început prin a-l susține pe Nicolae Manolescu, pentru că apoi să se alinieze CDR, susținindu-l pe Emil Constantinescu. După alegerea candidatului Convenției, doar "Cotidianul" a ales o cale de compromis, făcînd campanie lui Mircea Druc. "Evenimentul zilei" a preferat să facă vîlvă în jurul numelui Funjar pînă în ultima săptămînă a campaniei electorale.

• Lucian Cornescu, afacerist (?), politician (?), oportunist (?), vrea să acapareze "Tineretul liber". Cumpără 34 % din acțiuni, dar cu astă rămîne.

• Zîua de 24 iunie a fost plină de evenimente de presă. Comisia de anchetă a Camerei Deputaților pentru cazul "Berevoiești" somează redacțiile ziarelor să predeasă imediat documentele dezgropate pe care le poseda, pentru că sunt "secrete" și "strict secrete". "Totuși iubirea" îi dă voie domnului Mironov să atace presa, liberă evident. Indicele scăzut de credibilitate pomenit de dl. Mironov era oglinda informațiilor pe care le furniza domnia sa.

• La Oradea, Ion Rațiu câștigă un proces împotriva lui Emil Onaca, ziaristul care a publicat în "Phoenix" (Oradea) mai multe articole denigratoare. Inculpatul a fost pedepsit cu zece luni închisoare și un milion de lei despăgușiri morale.

• Vasile Moiș și Ilie Plătică-Vidovici, deputați FDSN, propun o nouă lege a presei. Articolul 45 prevede obligația ziarelor și revistelor periodice de a trimite cîte un exemplar înainte de difuzare prefecturii și poliției. Art. 74: "participarea ziaristilor la strigări sau cîntări tendențioase proferate în locuri publice se pedepsește cu închisoare de la 15 zile la 8 luni, sau cu amendă de la 5.000 lei la 30.000 lei". Orice ofensă la adresa președintelui se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani, sau cu amendă de la 500.000 lei la 2.000.000 lei.

• Luna iunie. Dl. Viorel Sălăgean, redactor-șef adjunct la "Adevărul", anunță că

va candida la președinție. Nu s-a ținut de cuvînt.

• Se cere demisia lui Răzvan Theodorescu – au fost convinsă 50 de deputați.

• Iulie. Apare "Meridian" – un alt fel de cotidian.

• "România literară" își întrerupe apariția pe 27 mai, pînă cînd Trustul "Topaz" decide să sponsorizeze gazeta (21 iulie).

• Ion Rațiu îl demască pe Ion Rodean și recuperează "Tiporex"-ul.

• Pe 4 august, Sorin Roșca-Stănescu publică în "E. Z." o pagină de ziare cu titlu "În septembrie '91 a avut loc o lovitură de stat". Iliescu îl crede și cere Procuraturii Generale să înceapă urmărirea penală a lui Sorin Roșca-Stănescu și a lui Ion Cristoiu. Ca urmare a anchetei, procuratura decide că nu este oportunită deschiderea unei acțiuni penale.

• Enervat de presă, Ion Iliescu nu se mai poate abține și, la Constanța, pe 15 august, apucind de gîl un ziarist, lansează sloganul "Măi, animalul!". Pînă și Tatulici a fost cenzurat. Emisiunea sa despre presă, în care era dezbatut incidentul "Măi, animalul!", nu a primit drept de emisie pe 24 august.

• FDSN a cerut, la începutul lui septembrie, ca BBC și Europa Liberă să nu mai transmită la Iași, dar tot degeaba.

• Joi 3 septembrie, șapte ziaristi, care apoi au ajuns nouă, au demisionat de la "Dreptatea", contestînd-i pe Mariana Șipoș și pe Ilie Păunescu. Majoritatea lor lucrează acum la "Ora".

• În timp ce Fane Spoitoru se bate cu poliția, tipografiile anunță că de la 21 septembrie costul de tipărire va crește cu 38 %.

• FDSN face niște fluturașî în care o caricatură ce-i reprezintă pe domnii Cornelius Coposu și Emil Constantinescu, apărută pe prima pagină a "Cotidianului", este folosită în scopuri electorale în favoarea "republicii

Iliescu".

• Immediat după alegeri, se publică în "România liberă" copii de procese-verbale de la secția Verbița, care ajung subiect de analiză în parlament.

• Începînd din octombrie, în "Vremea" apare serialul "Bestia Brucan", iar Postelnicu face dezvăluiri "senzaționale" transpușe gramatical de Adrian Păunescu.

• "Capra vecinului", supliment de week-end, încearcă să salveze "Cotidianul".

• Pe 28 noiembrie, Comisia de Cultură, Arte și Mass-media a Camerei Deputaților a audiat proiectul de lege de conduită pentru ziariști propus de UZP prin Mircea Ichim, fost redactor-șef la "Dimineața".

• Greva tipograflor, începînd pe 16 decembrie, n-a adus decît o nouă creștere a prețurilor. Datorită grevei, în zilele aniversării a trei ani de la revoluția din decembrie '89, cea mai mare parte a ziarelor nu a putut să apară. "România liberă", pe timpul grevei, a apărut la "Tiporex".

• Premiul Ion Rațiu pentru jurnalism este cîștigat de Răzvan Popescu ("Expres"), care va pleca o săptămînă la Londra.

• Pentru articolul "Generalul Marin Rotaru vine țara la scara de 1/50.000", semnat de Cezar Andreescu în "Cuvîntul", nr. 48, 1-7 decembrie 1992, ministrul Apărării Naționale a cerut începerea urmăririi penale împotriva directorului revistei "Cuvîntul", Radu G. Teposu, și a lui Cezar Andreescu, pentru "ofensă adusă autorității".

• Începînd cu nr. 48, "Cuvîntul" editează separat VIP (Viață invizibilă a personalităților), în speranța unui revîrtemînt finanțier.

• Începînd cu luna decembrie apare "Sfera politică", mensual editat de Fundația "Societatea civilă"; editor board: Ghîță Ionescu, Vladimir Tismăneanu, Călin Anastasiu, Dan Oprescu, Stelian Tănase (editor), Dorin Tudoran.

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

împreună cu

OPEN DOOR STUDENT EXCHANGE, CHOATE ROSEMARY HALL CENTRE FOR HUMANISTIC INTERCHANGE, UNITED STATES OF AMERICA

Deschide o cale de cunoaștere între elevi de liceu din România și elevi din SUA, prin posibilitatea de a urma cursuri în colegii americane, pe perioada a două săptămîni în vacanță de vară 1993 și a unui semestru al anului școlar 1993-1994.

Programul se adresează elevilor din clasa a X-a.

Criterii de eligibilitate a candidaților:

- 1) elevi ai clasei a X-a
- 2) perfecta cunoaștere a limbii engleze
- 3) situație școlară foarte bună (medii peste 8,50)

4) să nu fi beneficiat de sedere într-o țară străină mai mult de o lună.

În prima fază va avea loc o preselecție a dosarelor, după care candidații vor susține un test de limba engleză tip TOEFL pentru nivel de liceu (SELECT) și un interviu personalizat.

Dosarul de înscriere trebuie să cuprindă:

- 1) formulare de preselecție, disponibile la sediile Fundației din București (sediul din Calea Victoriei), Cluj, Timișoara, Iași sau trimise prin poștă la solicitarea candidaților
- 2) foaie matricolă (clasa a IX-a și primul trimestru al clasei a X-a)

3) curriculum vitae în care să fie incluse toate rezultatele deosebite obținute la concursuri și olimpiade sau în activități culturale și sportive

4) un eseu de două pagini în limba engleză cu privire la preocupările extrașcolare

5) două scrisori de recomandare confidențiale (închise în plic sigilat), dintre care una va proveni

de la profesorul de limba engleză; cea de-a două scrisoare poate fi redactată în limba română, avînd traducerea alăturată

6) două fotografii de familie și două fotografii de identitate tip pașaport.

Fundația va informa în scris candidații în ceea ce privește etapele ulterioare ale selecției.

Data limită de depunere a dosarelor este 31 ianuarie 1993.

VĂ RUGĂM SĂ NU TELEFONAȚI LA FUNDATIE pentru aflarea rezultatelor selecției care vor fi comunicate în scris și SĂ RESPECTAȚI PROGRAMUL CU PUBLICUL: luni, marți, miercuri, joi orele 14-17.

Sediile Fundației Soros

pentru o Societate Deschisă:

• București: Calea Victoriei 133, CP 22-196, cod poștal 71102. Fundația este închisă pînă la 10 ianuarie 1993

• Timișoara: Piața Operei 2, et. 3, cod poștal 1900, tel. 0961/36194

• Iași: Bulevardul Copou 19, CP 1356, of. poștal 6, tel. 0981/47241. Fundația este închisă pînă la 10 ianuarie 1993

• Cluj: Str. Galaxiei 1A, cod poștal 3400, tel. 095/150163. Fundația este închisă pînă la 17 ianuarie 1993.



ANDREI PIPPIDI

JOCUL MEMORIEI ȘI AL UITĂRII

■ În numele cui vorbesc generalii Popescu și Mirescu? ■ Șefi de stat înălăturați fiindcă au pierdut un război ■ “Antonescu este de origine germană, nu românească, este un soldat înăscut. Are numai nenorocul de a trebui să comande unor români” (Hitler – 27 septembrie 1941) ■ Semnarea pactului cu Hitler, un motiv de mândrie pentru General Antonescu, autor moral al holocaustului ■ Morala are tot atîtea drepturi ca și codul penal ■ Parlamentul român a păstrat momente de reculegere atît pentru Nicolae Iorga și Virgil Madgearu, cît și pentru Antonescu ■ O nouă sentință ar încălca principiul de justiție

“A apela la justiție contra unei decizii istorice”

Zilele trecute, a apărut în presă informația că, la corarea a doi generali în retragere, Procuratura examinează posibilitatea de a casa sentința nr. 17 din 17 mai 1946 a Tribunalului Poporului, prin care Ion Antonescu a fost condamnat la moarte “pentru dezastrul țării și pentru crime de război”. E un recurs excepțional, întreprins la 46 de ani după ce recursul legal a fost respins de instanță pe atunci îndreptățit să decidă, Înalta Curte de Casată și Justiție care s-a pronunțat la 25 mai 1946. Reacții la demersul absolut insolit n-au fost încă, fie din lipsă de informații pe baza cărora să se prezinte opiniei publice explicațiile de care are nevoie, fie din cauză că gazetarii, înțelegind caracterul “delicat” al problemei, nu s-au grăbit să se pronunțe, ceea ce indică mai multă prudență decât conștiință.

Din capul locului, se impune observația că generalii Popescu și Mirescu pretind a vorbi în numele a 230.000 de veterani din ultimul război. În realitate, chiar dacă dinșii au obținut consimțământul asociațiilor pe care le conduc, numai semnăturile adunate, una cîte una, pentru această petiție ar fi valabile în justiție. Pentru a aprecia exact în ce măsură cei doi domni generali au dreptul de a invoca solidaritatea tovarășilor lor de armă, ar fi interesant de știut ce grad aveau în vechea armată și dacă nu cumva au fost înaintați sub regimul comunist, de către Ceaușescu. În cazul că domniile lor au fost, mai demult, membri ai defunctei Asociații a Veteranilor Antifasciști, calitatea lor de a cere reabilitarea Mareșalului ar putea fi pusă la îndoială. Nu vom aminti aici decit în treacăt eforturile depuse în acest sens de domnul I. C. Drăgan, ca prieten și consilier al lui Ceaușescu mai degrabă decit ca fost legionar. Într-adevăr, propaganda dirijată din țară spre străinătate și return în acei ani în care regimul communist arboră culorile

năționalismului a utilizat masiv numele lui Ion Antonescu, fără a induce totuși în eroare pe cei mai dezinteresați dintre fidelii Mareșalului. Acești ofițeri care făcuseră parte din fostul său cabinet militar, pătimind anii îndelungați în închisorile comuniste, n-au vrut după aceea să se lase atrași în acest joc murdar.

Deocamdată ne preocupă aici numai două aspecte ale problemei. Personalitatea enigmatică a lui Antonescu fascinează spiritele, cu atât mai mult cu cît în avantajul său intervine o firească reacție de nefiindere în afirmațiile istoriografiei comuniste. Este de văzut aşadar dacă se poate concepe principiul de a apela la justiție contra unei decizii istorice în care, fără îndoială, elementul politic era hotăritor și dacă, în acest caz, justificările sentinței din 1946 pot fi eliminate cu fabulați tendențioase. Atât istoria, cît și justiția, deși sferele lor se deosebesc, sunt interesate să facă lumină în faptele lui Ion Antonescu și în motivațiile lor din perioada 1938-1944, deci de la numirea sa că ministru de război în guvernul Goga pînă în ziua când a fost demis din funcția, creată de el pentru sine, de Conducător al Statului.

“Ori triumful cu Axa, ori cădem cu Axa”

O privire asupra trecutului mai îndepărtat ar fi inutilă. S-au mai văzut șefi de stat înălăturați fiindcă au pierdut un război, de pildă Napoleon al III-lea după capitularea de la Sedan, sau Leopold al Belgiei, dar nimeni nu le-a făcut un proces: nici invingătorii, nici propriul lor popor. În România chiar, Parlamentul din 1918 a votat darea în judecată a lui I. I. C. Brătianu și a miniștrilor liberali, ca vinovați de război în care țara fusese înfrîntă. Acest proces, pe care-l ceruseră colaboraționistii de la București, n-a mai avut loc din cauza evenimentelor care au adus în sfîrșit biruința mult

așteptată. În Grecia, în 1923, dușmanii politice au exploatat dezastrul din Asia Mică și au determinat condamnarea lui Gounaris: un guvern întreg împușcat, o pagină rușinoasă din istoria Greciei moderne.

Procesele din 1945-1946 au judecat crime contra umanității, imprescriptibile. Definiția juridică este “crimă comisă în cursul executării unui plan îndeplinit în numele unui stat care practică sistematic o politică de hegemonie ideologică”. Să nu se spună că dictatura antonesciană nu avea o ideologie proprie – ceea ce ar fi totuși adevărat –, căci planurile și justificarea lor teoretică proveneau de la Berlin, atât în perioada septembrie-noiembrie 1940, cînd Garda de Fier, cu care Antonescu era asociat, aplică dispozițiile lui Hitler, cit și după aderarea României la Pactul Tripartit, proclamată cu convingere de Conducător: “noi mergem 100% pînă la moarte alături de Axă. Ori triumful cu Axă, ori cădem cu Axă”. Dintre numeroasele dovezi ale finali opiniile pe care Führerul o avea despre aliațul său român, să amintim doar această declaratie, rostită la 27 septembrie 1941: “Antonescu este de origine germană, nu românească, este un soldat înăscut. Are numai nenorocul de a trebui să comande unor români”. Devotamentul prin care Antonescu și-a elăstigat acest extraordinar certificat favorabil a fost recunoscut cum se cuvenea și de Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg.

În mai multe ședințe, care au avut loc în februarie 1946, deci înainte de condamnarea de la București, instanța aliată a luat act de documente din arhiva personală a Mareșalului, confiscată de sovietici, precum și de declarări ale sale la interogatoriile la care a fost supus. Din acestea reiese că România s-a alăturat Axei “în scopul exclusiv al luptei împotriva slavilor” (procesul verbal al convorbirii Antonescu-von Dörnberg, 10 februarie 1942) și că semnarea pactului cu Hitler era pentru Ion și Mihai Antonescu un motiv de mândrie: “singurul exemplu

în istorie ca doi oameni să fi făcut publică invitația către poporul lor de a urma o politică ce nu putea să i se pară acestuia decît infamă” (Antonescu-Ribbentrop, 12 februarie 1942). Desigur “infamă”, deoarece amputările teritoriale suferite de România în vara anului 1940 erau consecința complicității germano-sovietice.

Hitler și Antonescu își dau mîna

Prea adesea, politica lui Antonescu de angajare în războiul din est a fost interpretată în funcție numai de intenția de a recupera Basarabia și Bucovina de nord, sau de nădejdea de a-l îndupla pe Führer să revole verdictul de la Viena cu privire la nord-vestul Transilvaniei. E totuși împede că ambii generalii mergeau mult mai departe, în cadrul unei strategii continentale în care, simțindu-se că nimic mai prejos de Hitler sau Mussolini, el își imagina un “imperiu dacic” din Balcani pînă la Nipru. În orice caz, colaborarea sa la planurile militare ale Axei nu s-a limitat la ofensiva împotriva Uniunii Sovietice. Consimțămîntul pe care Hitler l-a obținut de la el, în întrevaderea de la Berchtesgaden în ianuarie 1941, de a permite trecerea celor 21 de divizii prin România spre Bulgaria înseamnă o complicata la agresiunea împotriva Greciei, stat aliat ca membru al Întelegerii Balcanice. Curind după aceea, autorizînd aviația de bombardamente germană să utilizeze aerodromurile din Banat, Antonescu a făcut cu putință distrugerea Belgradului și ingenunchierea Iugoslaviei.

Toate aceste acțiuni decurg din politica inaugurată în noiembrie 1940, care a costat România aproape 600.000 de soldați (la 15 noiembrie 1943, Mareșalul însuși recunoaște că pierderile se ridicau la peste 250.000 de oameni; în aceeași scrisoare, Antonescu evaluatează contribuția României la război ca echivalent 300 de miliarde de lei). Cât privește livrarea de petrol către Germania în 1941-1943, ea a depășit 8 milioane de tone, cantitate în care se include



recentă și mai temeinică cercetare (Krista Zach, 1991), victimele acestui holocaust, al cărui autor moral este Ion Antonescu, se ridică la 120.000. Nu intră în acest calcul evreii din regiunile Transnistriei și Odessei, exterminati în cursul înaintării trupelor române (Raul Hilberg, 1988, propune cifra de 150.000, imposibil de reținut fără probe). În singurul caz al Odessei, ca represalii pentru atentatul de la comandamentul germano-român, Mareșalul a ordonat să fie executati imediat cîte 200 de locuitori ai orașului pentru fiecare ofițer ucis și cîte 100 pentru fiecare soldat.

Pentru ca nici o îndoielă să nu mai stăruie asupra faptului că însuși Antonescu a avut inițiativa, venind în întîmpinarea intențiilor lui Hitler de a ataca Uniunea Sovietică, trebuie subliniat faptul că, încă din noiembrie 1940, Conducătorul abia însăcunat s-a străduit să atragă mașina de război germană într-o direcție care traversa România. În dorință să de a asocia trupele aflate sub comanda lui personală la operațiunile militare împotriva URSS, a combătut cu înverșunare punetul de vedere al marilor comandanți ai Wehrmachtului, care nu voiau să-l accepte drept partener. A pune aceste demersuri pe seama ambiției ar fi o explicație prea simplă. Antonescu era desigur sincer când îl declara lui Iuliu Maniu la 22 iunie 1941, a doua zi după ce și-a realizat scopul: "D-voastră sunteți pentru regimul democratic parlamentar și pentru politica externă alături de puterile apusene; eu sunt pentru regimul intern al statului național-totalitar și pentru politica externă alături de puterile Axei". Ceea ce ne reduse la o controversă ideologică, numai că forțele statului și ale armatei se găseau în miinile lui Antonescu, nu în cele ale opozitiei. Ele serveau astfel o hegemonie nefastă. Regimul căutase să-și asigure formal o recunoaștere populară, prin plebiscitele din 1941, al căror rezultat a fost înșă obținut prin constringere (vot deschis, oral, cu liste separate pentru opozanți).

Fest purtat de împotriva unui și contra unor apărare. Soarta din România, în or din 1941-1944, a lui, deportări și izat. Să fi fost oare ministre ale lagărelor de la Edineț, Jeni, Peciora și statisticile sunt, după cea mai

și Dinu Brătianu, ci participase activ la cucerirea unui teritoriu de patru cinci ori mai mare decât suprafața României. De aceea, în Finlanda, procesul intentat responsabililor politici ai războiului s-a încheiat cu sentințe de închisoare pe termen scurt pentru președintele republicii, doi prim-ministri, patru miniștri și fostul ambasador la Berlin. Partidul comunist, imediat legalizat, a format și acolo o coaliție controlată de el, ca și Blocul Partidelor Democrațice de la noi, dar n-a obținut posturi în guvern decât pînă la alegerile din 1948, care i-au înlocuit cu social-democrați. Președintele ales după demisia lui Mannerheim, Paasikivi, un om de stat care se menținuse, ca Maniu, în rezervă în timpul războiului, a vegheat asupra unei stricte neutralități, cruceind țara de transformarea într-o "republică populară".

În schimb, Pétain îspășește politica de colaborare pe cărei cale a condus Franța din octombrie 1940. Procesul său nu e o parodie de justiție. Înalta Curte pronunță în 1945 cîteva condamnări la moarte, dintre care cea a mareșalului aproape nonagenar este comutată în închisoare pe viață, ceea ce-i va îngădui să mai supraviețuască șase ani. Dar aici, ca și în România, delictul de colaborare cu Germania nazistă a fost assimilat cu un act de trădare. Indiscutabil, identificarea intereselor naționale cu cele ale unei puteri străine înseamnă un atentat la siguranța statului.

Răminind pe planul strict juridic, Antonescu a reprezentat autoritatea legală între septembrie 1940 și august 1944, în condițiile în care factorul constituțional, monarhia, se autoanihilase prin decretul regal din 5 septembrie 1940. E adevărat că, venit la putere printr-o lovitură de stat, era normal să fie înălțat în același fel. Era de asemenea firesc ca modul în care exercitase în această perioadă puterea să facă obiectul unei judecăți severe, în care morala are tot atită de drepturi ca și codul penal. Nedreapta a fost numai hotărirea de a-i judeca pe toți membrii guvernului demis la 23 august 1944 ca solidar cu toate faptele Conducătorului (chemarea armatelor germane în țară, declarata de război contra URSS și a Națiunilor Unite), deși mulți dintre ei acceptaseră răspunderea unui minister doar ca răspuns la înăbușirea rebeliunii legionare. Legile nr. 312/1945 și 291/1947, promulgate de Mihai I, sunt impecabile, referindu-se la: nerescpectarea regulilor internaționale de conducere a războiului sau de tratament al prizonierilor, realizarea de profituri ilicite pe seama războiului sau beneficiind de legiuiri rasiale, exterminarea populației civile, săvîrșirea sau tolerarea de tratamente neominoase, propaganda în favoarea hitlerismului sau fascismului. Ca sentința din 1946 să fie incontestabilă, ar fi fost destul să i se intenteze lui Ion Antonescu un proces de înaltă trădare conform justiției militare, pentru legăturile, ușor de dovedit, cu Germania în anii cînd, ca general în activitate, comandant de corp de armată (1938) și ministru al Apărării Naționale (1937-1938, 1940) să-a menținut în dialog cu naziștii, în calitate de "candidat la dictatură", cum observa Grigore Gafencu. Delict posibil de pedeapsa capitală, totuși minor în comparație cu gravitatea crimelor comise în 1940-1944.

O altă problemă o constituie caracterul evident "revoluționar" al



tribunalului care l-a condamnat pe Antonescu. Comuniștii, identificând magistratura drept o castă exclusiv burgheză, au căutat să o înlocuască prin tribunale "populare", compuse din cetățeni fără o competență specială în materie de drept, dar care și manifestaseră, în timpul dictaturii, convingerile lor de stînga. Aceasta în cel mai bun caz, fiindcă alțiori au recurs la cei mai discredități judecători, compromiși tocmai prin servilismul lor față de regimul precedent, care era o garanție că se vor comporta oricind ca unelte ale puterii. Dar vîna o poartă însuși Antonescu, care suspendase inamovibilitatea magistraților de la începutul guvernării sale. Înscenarea sinistră a "adunărilor populare", care au cerut moartea lui Antonescu, exercitind presiuni asupra Regelui, adaugă încă un motiv de a recunoaște elementul de răzbunare politică prezent în sentință.

Între jertfă și trădare

Prin urmare, pasiuni încă nestinse transformă astăzi dezbaterea care ar trebui să fie numai și numai istorică într-o falsă problemă juridică, agitată demagogic. Este îndrăzneață încercarea de a defini odată pentru totdeauna, în 1992 sau 1993, personalități și instituții care au jucat un rol controversat într-o perioadă turbulenta și zbuciumată a istoriei noastre de care ne desparte abia o jumătate de secol. Asupra slabiciunilor, lașităților, ignominioilor sau crimelor din acea vreme, contemporanii aveau datoria să se pronunțe și, oricăt am suspecta de patimă verdictul lor, trebuie să se admite că, prin cunoașterea directă a resorturilor acelor evenimente, ei aveau un avantaj față de noi, care ne culegem argumentele, pentru sau contra, dintr-o bibliografie inevitabil partizană și din documente încă incomplete.

Faptul că, la 1 iunie 1991, a fost posibil ca Parlamentul României să țină un moment de reculegere în amintirea lui Ion Antonescu, exact așa cum, la 30 noiembrie 1990, o făcuse pentru Nicolae Iorga și Virgil Madgearu, uciși mișcările în numele unei ideologii singeroase la care aderase chiar Antonescu, este

dezonorant. Același Parlament, mereu dispus să se ridice în picioare la poruncă, a pretins că respectă memoria victimelor pogromului de la Iași, tolerat de același Antonescu. O retorică găunoasă pare să implice contradicțiile cele mai evidente. Nu e vorba aici de parastase, care, fiind expresia unei pietăți private, n-ar trebui să fie solemnități triunfale, căci nu sint decât rugăciuni pentru iertarea păcatelor. Un act sau o atitudine a reprezentanței naționale angajează țara. Din ce în ce mai mult se vede tendința de a evita o judecăță sinceră și consecventă a unui trecut care ne-a modelat aşa cum suntem și ale cărui infamii nu pot fi cu atît mai puțin iertate cu cît suntem încă active. Nici argumentele acuzării, nici acelea ale apărării nu sunt, în cazul lui Ion Antonescu, pe de-a-neregul pure. Dar a imobiliza această umbră tragică la jumătatea drumului între jertfă și trădare dovedește o indulgență mai mare pentru noi însine decât pentru acela care a îspășit înaintea plutonului de execuție la 1 iunie 1946.

Am dreptul de a crede că justiția țării mele nu e, încă, mai presus de orice bănuială, fiindcă ar fi normal ca ea să reflecte o societate ca și noastră, mai decăzută și mai dezorientată decât acum o jumătate de secol. Regimul actual moșenește direct parteua cea mai contestabilă a aceluia care l-a condamnat pe Antonescu. Ce valoare ar avea atunci o nouă sentință, rectificând-o demonstrativ pe cea dintîi? Ar fi o încărcare a principiului de justiție care recunoaște valoarea lucrului judecat. Ar fi un afront față de morală și față de istorie. Dimpotrivă, respingind cererea care i-a fost adresată, Procuratura are prilejul de a dovedi o independentă care i-a fost pusă la îndoială. Dacă însă nu e aşa de independentă cum ar trebui să fie, îi rămîne posibilitatea de a atrage atenția factorilor politici care și permit să-i dea sugestii că imaginea României, de care aceștia se arată preoccupați, ar suferi iarăși printr-o reabilitare explicită și oficială a lui Ion Antonescu.

"Candidat la dictatură"

In aceste condiții, mai e cazul să comparăm responsabilitatea asumată de Antonescu cu faptele de care s-au făcut vinovați alii aliați sau sateliți ai lui Hitler? Sancțiunile la care s-au expus măsoară destul de exact raportul de culpabilitate dintre ei, cu excepția Bulgariei, unde revanșa comunistă a organizat o represiune feroce după ce tancurile sovietice au trecut Dunărea. Se știe că înțelepciunea mareșalului Mannerheim și a guvernului său redusese colaborarea Finlandei la un scop limitat: redobândirea granițelor din 1939. Sistemul democratic tradițional în politica internă finlandeză a rămas neschimbat și după 25 iunie 1941. Ostilitățile care au urmat poartă numele de "Războiul de continuare", arătând că era o reluare a "Războiului de iarnă", în care țara se apărase contra unui ultimatum sovietic asemenea celui la care România cedase în 1940. În cursul negocierilor de la Ankara, Maniu a cerut, în 1944, condiții similare celor garantate Finlandei, prin care ar fi fost evitată o ocupație militară sovietică. Din păcate, Antonescu nu se marginise să elibereze provinciile cotopte de URSS, cum îl sfătuise Iuliu Maniu

PROTEST

În timp ce mii de oameni se îndreptau din toate colțurile țării spre Timișoara – orașul-erou pregătit să-l întâmpine cu emoție și ospitalitate pe Majestatea Sa –, autoritățile române i-au impus Suveranului, pentru a-și vizita țara, condiții jignitoare și inacceptabile.

Este de neconceput cum i se pot stabili unui Rege – care este în același timp o mare personalitate estimată de compatrioții săi, ca și pe plan internațional – restricții greu de imaginat pentru un cetățean liber al unei țări libere.

Decizia Majestății Sale Regele Mihai I de a suspenda vizita de la Timișoara și București este plină de demnitate și de înțeles în fața unei asemenea încălcări a celor mai elementare drepturi ale omului.

Semnează:

LIVIU ANTONESCU – scriitor
GABRIEL ANDREESCU – fizician, președinte A.C.
EMIL BALAURE – prof. univ.
ANA BLANDIANĂ – scriitor
PETRE MIHAI BACANU – ziarist
EMIL BRUMARU – scriitor
DORANA COȘOVEANU – istoric de artă
PETRE CARAMAN – prof. univ.
GHEORGHE CEAUSESCU – prof. univ.
VICTOR CONDRACHE – consilier municipal
ION CARAMITRU – actor
EMIL COȘERIU – actor
LIVIA COTIRCEA – prof. univ.
NICHITA DANIOV – scriitor
ALEXANDRU DOBRESCU – scriitor
RODION GALERIU – medic
DAN GRIGORE – pianist
ION GOROVEI – istoric
NICOLAE MANOLESCU – scriitor
AL. PALEOLOGU – scriitor
NICOLAE PRELIPCEANU – scriitor
MIHAI URSACHI – scriitor
ROMULUS RUSAN – scriitor
LAURENTIU ULICI – scriitor
AL. ZUB – scriitor
VIVI DRĂGAN VASILE – cineast
SORIN ILIEȘIU – cineast
ANDREI TĂNAȘESCU – compozitor
DELIA PRVACKI – artist plastic
STERE GULEA – regizor
SEVER FRENȚIU – pictor
NICOLAE CONSTANTINESCU – medic
RODICA PADINA – scriitor
NICULAE NOICA – scriitor
SORANA COROAMĂ-STANCA – regizor
RENÉ RADU POLICRAT – avocat
DINU PATRICIU – arhitect
HORIA RUSU – arhitect
BARBU BREZIANU – critic de artă
IRINA FORTUNESCU – istoric de artă
MICAELA SLĂVESCU – scriitor, prof. univ.
ȘTEFAN AUG. DOINAȘ – scriitor

BARBU CIOCULESCU – critic literar
SAVA DUMITRESCU – medic, prof. univ.
THEODOR ENESCU – critic de artă
ZOE ANGHEL STANCA – prof. univ.
MIHAI BRĂILEȚĂ – medic
MATILDA SOIMU CHINTESCU – prof. univ.
ȘTEFAN HAGIMĂ – lector univ.
RODICA BRĂILEȚĂ – profesor
GEORGE CHINTESCU – inger
IRINA MODIGA – biochimist
VALERIU MOISESCU – regizor
MIHAELA TELEMAN – fizician
KOSTAKE TELEMAN – prof. univ., matematician
MICHAELA JUVARA – actriță
OVIDIU CONSTANTINESCU – critic literar
WANDA OLARESCU – arhitect
DAN SACHELARESCU – medic
DAN NICOLAE DEMETRESCU – inger
ALICE IVĂNEANU – artist plastic
ALEXANDRA BEJAN – regizor
STELUTA STĂNCESCU – regizor
CONSTANTIN STĂNCESCU – prof. univ.
CONSTANTIN MINCU – prof. univ.
OCTAVIAN PALER – scriitor
ȘERBAN RĂDULESCU-ZONER – istoric
GEORGE SERBAN – scriitor
GH. JURCHESCU – avocat
RADU STRĂIN – prof. univ.
LIA CIPLEA – filolog
ALEXANDRU DUȚU – prof. univ., istoric
DENISA COMĂNESCU – scriitor
LIVIU IOAN STOICIU – scriitor
RODICA PETRESCU – medic
MIRCEA DINESCU – scriitor
GH. DEREVCU – scriitor
ANCA VEREȘTI – actriță
IRINEL LICIU – critic literar
GABRIEL DIMISIANU – critic literar
CORINA CRISTEA
GEO SĂVULESCU – medic
GH. FIRCA – muzicolog
LUCIAN GHEORGHIU – medic
CLAUDIA FIRCA
CORNELIU COPOSU – jurist
ION DIACONESCU – inger

Faptul că Regele poate fi numit în România “cetățeanul Mihai”, că autoritățile își pot permite să decidă asupra persoanelor pe care are dreptul să le întilnească sau nu, că devierea de la ruta aprobată poate provoca expulzarea sa, dovedește ostentativa rea-voință a Ministerului de Interne și implicit a Guvernului.

Vizita este nedorită în primul rînd de Putere, a cărei vehemență antimонарhică a generat jenantele condiții impuse Regelui de actualul regim prezidențial.

Semnatarii prezentului protest vor să atragă atenția opiniei publice asupra acestui nou comportament antidemocratic al autorităților, ca și asupra pericolului apariției, în drumul nostru spre democrație, a unor obstacole specifice regimurilor totalitare.

VALENTIN GABRIELESCU – inginer
ION BĂRBUS – jurist
SERBAN GHICA – inginer
GABRIEL TEPELEA – prof. univ.
ILIE PĂUNESCU – scriitor
CICERONE IOANITOIU – scriitor
EMIL COMONIȚĂ – inginer
IOAN LUP – jurist
ION SIMU – avocat
SERGIU MACARIE – economist
ION MARVEA – inginer
NICOLAE IONESCU-GALBENI – inginer
MARIA ACHIM – economist
LIA LAZĂR GHERASIM – profesor
SERBAN FOARTĂ – poet
DANIEL VIGHI – scriitor
IOSIF ȘTEFAN DRĂGULESCU – prof. univ.
LIA LUCIA EPURE – ziarist
D. BRAIA – jurist
CONSTANTIN FLONDOR – pictor
MIRCEA POPA – pictor
OVIDIU GIULVEZAN – prof. univ.
MIHAI CRAMA – scriitor
MIHAI CAFRIȚA – actor
ELENA TOMA – astronom
VICTOR REBENGIUC – actor
MARIANA MIHUT – actriță
SIMONA CIOCULESCU – critic literar
ANDREI PIPPIDI – istoric, prof. univ.
VALENTIN HOSSU-LONGIN – scriitor
DORU COSMA – avocat
CORNEL REGMAN – critic literar
ZORINA REGMAN – profesor
CRISTINA TACOI – actriță
ANDREI BURSACI – actor
SORIN ILFOVEANU – pictor
ȘTEFAN CÂLTIA – sculptor
ANDREI PLEȘU – critic de artă
HORIA BERNEA – pictor
GABRIEL LIICEANU – scriitor
ANA ȘINCAI – redactor
MIHAI ȘORA – scriitor
RODICA PALADE – scriitor
ANDREEA PORA – ziarist
ANDREI CORNEA – critic de artă
DAN PERJOVSCHI – artist plastic.

VLADIMIR TISMĂNEANU



FOTO: E. PARVU

CINISM, IMPOSTURĂ, IMPERTINENȚĂ

- Note pe marginea memorialor lui Gheorghe Arbatov, "The System: An Insider's Life in Soviet Politics" (Sistemul: viața unui participant din interior la politica sovietică), New York, Times Books, 1992 -

Gheorghe Arbatov a fost una din figurile centrale ale establishmentului ideologic sovietic. Educat sub Stalin, crescut în mitologia așa-zisului comunism științific, el și-a desfășurat întreaga carieră ca biocrat de partid, gata să servescă fără exitate direcțiile satrapilor de la Kremlin. Fără oameni de teapa lui, lipsiți de convingeri reale, gata de aceea să se adapteze tuturor vînturilor puterii, probabil că sistemul și-ar fi găsit mai devreme binemeritatul sfîrșit. A crezut Arbatov în basmele pe care le-a debitat atâtia ani cu al său rictus sardonic, sub masca unei pretinse atitudini academice? Răspunsul este simplu: asemenea indivizi nu au decât interesul pe care știu să și le urmăreasă cu nesfîrșită perseverență. Pentru a fi aproape de putere, nici un preț nu este prea mare: auto-umilirea, ascunderea originii etnice (abia acum a decis Arbatov că merită să recunoască faptul că este pe jumătate evreu), calomnierea adversarilor și alte prea puțin onorabile gesturi.

Mai întâi ca instructor al secției de relații internaționale a CC al PCUS (deci ca subordonat al lui Iuri Andropov), apoi ca director al Institutului de Cercetări privind Statele Unite și Canada și deci consilier al lui Brejnev, dar și al lui Gorbaciov, Arbatov a fost nemijlocit implicat în formularea legendelor propagandistice menite să înșeale Occidentul și să creeze o imagine benignă asupra politicii externe a Moscovei. Iată-l acum, cînd foștii săi protectori și-au pierdut pozițiile privilegiate, convertit subit în critic al sistemului și în conferențiar itinerant prin diverse universități occidentale. Același om care stigmatiza dizidenți pentru "atitudini antisovietice", nici măcar nu clipește cînd se desparte de foștii idoli și de o ideologie falită pe care a slujit-o cu un devotament demn de cauze mai puțin ignobile. De departe de a fi tulburat de remușcări pentru trecutul său fariseic, Arbatov a scris o carte de o netărmurită aragonă, încercând să se absolve de orice vină și să arunce blamul, încă o dată, asupra adversarilor și criticiilor săi din Occident. Nu el și supraveghetorii săi, ci "ulii" americani (Zbigniew Brzezinski ori Richard Pipes) au fost vinovați de crizele internaționale din ultimele decenii. A existat vreun pericol sovietic pentru Occident? Arbatov ne asigură, cu un ton condescendent, că acesta era doar rezultatul obsesiilor belicoase ale partizanilor războiului rece de la Pentagon și din alte influente instituții americane.

Ceea ce este de-a dreptul șocant în această carte ține de impostura autorului, care încearcă să și convingă cititorii că, deși plasat în inima sistemului, el a fost mereu un critic al abuzurilor staliniste și neo-staliniste. Mai mult, deși opera sa științifică

strălucește prin absentă, academicianul de partid Arbatov pozează în venerabil expert devotat adevărului și corectitudinii. Institutul său, creat cu directul sprijin al KGB-ului, apare în această descriere drept un focar al inițiativelor creațoare. Este ca și cum foștii politruci de la Academia "Ștefan Gheorghiu", ori de la nu mai puțin nefasta Academie de Științe Sociale și Politice, ne-ar spune astăzi (și uneori chiar o spun) că ei au fost cei care au suferit cel mai cumplit din pricina rigorilor procurușiene ale dogmelor oficiale. Nu Gabriel Liiceanu, ci Constantin Vlad a fost privat de dreptul de a gîndi liber! Citind cartea lui Arbatov, nu pot decât să-mi amintesc titlul unui prea-actual eseu de Marin Preda: "Nemaipomenita inventivitate a tipului infect". Într-o epocă în care cetățenii obișnuiți ai Uniunii Sovietice nu puteau nici măcar visa la o călătorie în Vest, oamenii lui Arbatov circulau fără probleme în Statele Unite, unde pororau despre dorința de pace a diversilor secretari generali. Imitând ținuta vestimentară a universitarilor vestici, fumători de pipă, vorbind o impecabilă engleză, acești maestri ai șarmului pseudo-academic au jucat carteasistemului fără reticențe. Sub egida unei firme ce se pretindea științifică, ei au difuzat exact punctele de vedere formulate de Biroul Politic. Ceea ce nu înseamnă că Arbatov și institutul său au avut vreodată un rol-cheie de jucat în luară deciziilor: rolul lor era unul de influențare a opiniei publice internaționale în favoarea liniei sovietice. Să ne amintim de aparițiile lui Arbatov la televiziunea americană, cînd același om care astăzi ne vorbește despre senilitatea lui Brejnev facea reverență liderului de la Kremlin și-l prezenta drept un campion al păcii. Tot astfel, este cel puțin indecent din partea lui Arbatov să se prezinte ca un fel de dizident din interior și să compare atitudinea lui cu aceea a unor Soljenițin sau Saharov. Problema nu este că el nu a devenit un martir, ci că, decenii de-a lungul, Arbatov a participat cu bună știință la perpetuarea minciunii, la calomnierea dizidenților, la reproducerea unui sistem represiv pe cît de corupt pe atît de ipocrit.

Trăind în anturajul unui Andropov, Arbatov a fost fascinat de puterea absolută a liderilor comuniști. Portretul pe care îl face foștului șef al KGB-ului ține de domeniul unei incredibile idealizări. Îl aflăm pe Andropov uman, flexibil, uneori inclinat spre irascibilitate, dar în ansamblu nu înțelegem de ce se plîngneau atîta victimele abuzurilor poliției secrete. În fond, în cazul acestui volum memorialistic, avem de-a face cu o lucrare simptomatică pentru întreaga lume post-comunistă. Este vorba de

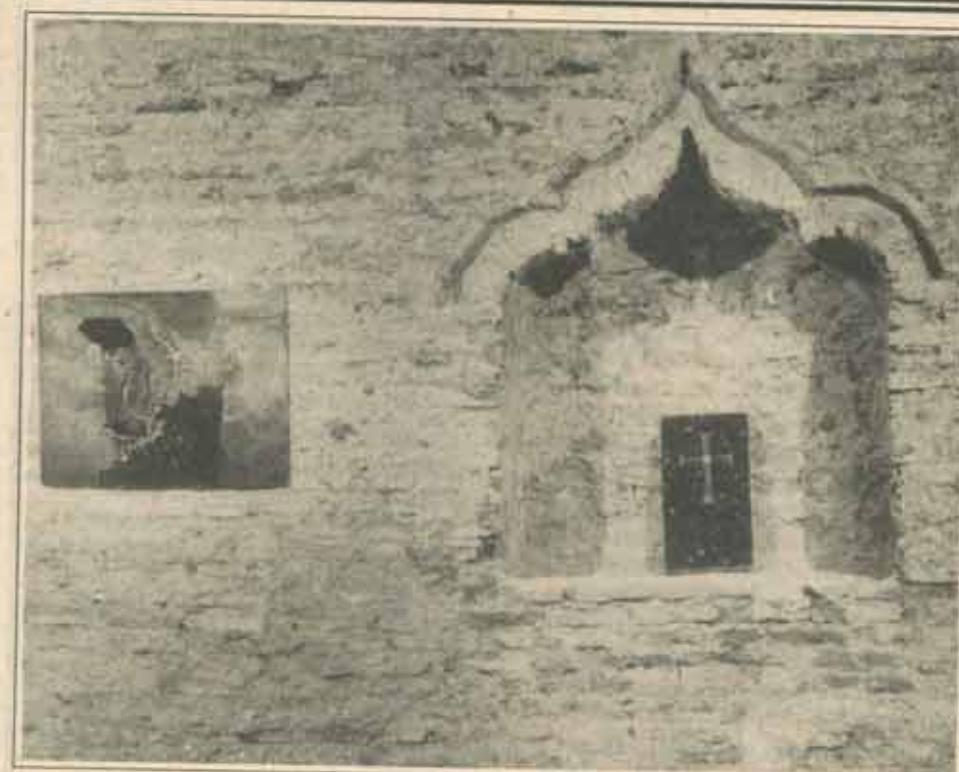
tendența foștilor nomenklaturiști din fostele state comuniste de a se imbogății urgent prin publicarea de memorii care combină falsurile grosolan cu tentative abia deghizate de scuzare a propriilor acțiuni din trecut. În Polonia, foștii lideri Gierek și Rakowski au strins onorarii copioase de pe urma memorialor recent publicate, după cum și foștii demnitari est-germani Egon Krenz și Günther Schabowski nu au întîrziat să-și justifice trecutul și să-și asigure finanțar viitorul prin publicarea unor asemenea insipide mărturisiri. În vizionarea lui Arbatov, Stalin a fost bestia absolută, monstrul degenerat care a creat o ordine aberantă. Cît îl privește pe succesorii săi, ei nu au fost decât indivizi prinși în angrenajul Marei Mecanisme. Unii, precum Hrușciov sau Andropov, ne spune Arbatov, au făcut tot posibilul săumanizeze sistemul. Cît îl privește pe Arbatov însuși, el a fost convins că ficiunile oficiale erau oneste și a-astrăduit să servească o presupusă față reformatoare. În secret, aflat acum, el î-a admirat netărmurit pe Andrei Saharov. Această din urmă afirmație este de-a dreptul obscenă dacă ținem seama că în timpul cînd Arbatov se deda prestidigităilor propagandistice externe, negind represiunile din interior, Saharov, laureat al Premiului Nobel pentru pace, se afla în exil în orașul Gorki, sub continua supraveghere polițienească. A avut vreodată Arbatov însoțni din cauza persecuțiilor la care erau supuși dizidenți? S-a frâmintat el vreodată pentru soarta celor incarcerați în instituții psihiatric numai pentru vina de a fi condamnat invazia Cehoslovaciei sau a Afganistanului?



Departate de a regreta rolul său de scrib al unei ortodoxii sclerozate, el își face un titlu de glorie pentru cîte o "șopîrlă" plasată în publicația sale altminteri de un pustitor conformism.

La ora actuală, cînd politica externă a Rusiei nu mai are nevoie de ochelari de cal ideologici, cînd o nouă generație de analiști poate să se manifeste fără prejudecăți doctrinariste, rolul manipulativ al lui Arbatov a devenit cît se poate de lipsit de scrupule. Pentru neo-stalinisti, el este un renegat care și-a abandonat foștii stăpini, un oportunist complet lipsit de scrupule. Pentru liberalii pro-occidentali, Arbatov rămîne o jenătă relicvă a timpurilor de infamie și prostituție morală, omul lui Iuri Andropov și al instituțiilor de dezinformare care au contribuit atât de mult la narcotizarea Occidentului în timpul în care mașina de armament sovietică atingea proporții paroxistice. Fără minime retineri, Arbatov își face astăzi reclamă în Vest, declarind că, dacă vreodată, în trecut, a greșit, a fost pentru că era un peștișor prea mic spre a ști adevărul despre multe lucruri din sistem. De parcă Andrei Amalrik și Vladimir Bukovski, Andrei Siniavski și Aleksandr Soljenițin aveau nevoie de acces la documente secrete spre a ști că Uniunea Sovietică era o dictatură oligarhică bazată pe represiune, inertie și corupție.

Pentru cercetători serioși, cartea lui Arbatov este o penibilă gălamă. Pentru pasionații de detalii picante din viața finală a societății sovietice, ea poate oferi cîteva momente amuzante. Unul este cel în care Brejnev este descris nemilos ca un troglodit bolnav de orgoliu, un agramat pretențios a cărui lectură favorită este revista "Circul". Altințineri, ceea ce ni se propune este o fotografie superficială a sistemului, făcută de un maestru al apoloziilor ieftine și al ingenuncherilor morale.



ANSAMBLU DIN EXPOZIȚIA "PROLOG"

FOTO: MARIUS CARAMAN

Prof. Dr. JOACHIM STARBATTY – Tübingen

SENS UNIC: ECONOMIA DE PIATĂ (III)

Translația de la sistemul economic planificat la cel de piață cere în mod necesar instaurarea statului de drept.

Învățăminte teoriei sistemică.

Reforma monedei ●

cauzele inflației: finanțarea deficitelor statului și întreprinderilor ●

magazinele goale exprimă lipsa de încredere în monedă ● piața internă și presiunea concurenței din afară ● necesitatea unor mutații structurale consistente

Acțiunea de inovare pledează, prin însăși semnificația ei, pentru o reformă a monedei; dar rămâne legată nemijlocit de problema deciziei creditorilor. Dezbaterea asupra cotelor de transfer va pune, sub aspect politic, în mare dificultate transformarea însăși, putind-o zădărnicii cu totul. Se recomandă ca o inflație "subterană" să fie dată în vîileag, prin abolirea controlului de orice fel asupra prețurilor, urmată de analiza cauzelor generice a inflației (finanțarea deficitelor statului și ale întreprinderilor prin sume ale băncii centrale) și consolidarea monedei naționale prin adăugarea șururilor de zero, așa cum s-a procedat în Franță (1958) și cum se procedează acum în Polonia.

O monedă sănătoasă (credibilă) se produce, nu în ultimul rînd, prin folosirea posibilității de schimb cu moneda străină: o convertibilitate generalizată. Calitatea unei monede dobîndește expresie prin prețul ei relativ față de alte monede. Mulți experti opină că, în contradictoriu, susținând teza temporizării, pentru ca moneda țării în cauză să nu intre, pe dată, în caruselul interdependentă internațională. E o prudentă excesivă: dacă prețurile libere vor putea garanta pentru eficiență, atunci ele vor avea aceeași înflație și asupra alcăturii prețurilor în monedă națională, în raport cu celelalte monede. O țară nevoie să se bazeze pe importul de capital trebuie să aplique înlocmai convertibilitatea generalizată.

În privința deciziei: dacă se optează pentru un curs fix ori flexibil – ea depinde, evident, de intențiile politice. Fixing-ul, în raport cu o cheie valutară universală ori regională (zonală) – dollar, yen, marcă germană –, obligă politica monetară națională la o deplină aliniere față de moneda puternică dacă vrem să ne ferim de devalorizare. Se pune accent pe o acțiune concentrată și disciplinată a sistemului cursului fix. Totuși, în decursul perioadei de tranziție, acest sistem poate determina o impunere sporită a cerinței de acomodare la variațiunile economiei reale și ale politicii monetare. Toate acestea pledează pentru un curs de schimb monetar flexibil, în care pieței îl revine îndatorirea de a sugera un curs adecvat politicii naționale.

Politica monedei credibile asigură condițiile unei rotații și pozițiilor de putere în țara respectivă: cei care dețin mărfuri-

valori nu vor mai fi asediati de către consumatori, ci invers. Stocarea pe lungi perioade – produsă din pricina că banii, ca mijloc de expresie a valorii, au fost paralizați, ca efect al inflației "subterane" – va fi abandonată, crescind cu repeziciune oferta de mărfuri. Magazinile, teajhelele goale din (fosta) Uniune Sovietică nu sunt, numai deocamdată, consecințele unei pauperizări continue ori ale recoltelor slabă: dimpotrivă, "exprimă" o lipsă de încredere în monedă. Dacă rubla și-ar redobândi puterea de cumpărare, mărfurile ar reapărea îndată, scoase din depozitele unde sunt perimate, ori se perimează, și ar fi oferite spre vinzare.

Se află în circulație și o opinie contrară, potrivit căreia semnalele date de prețuri nu au aceeași semnificație pretutindeni, datorită situației de monopol a multor întreprinderi de stat din fostele "economii populare" socialiste, în comparație cu situația pe care le descriem în lucrările noastre "occidentale"; ne aflăm în stadiul examinării, spre rezolvare, a problemelor subvenției în aria stării de tranzitie. Astfel, întreprinderile din Polonia au reacționat la problemele stării tranzitorii din ultimii ani, nu cu o diminuare a prețurilor, ci cu o creștere a lor. Această procedură devine posibilă numai dacă se apelează la domenii în care prețurile pot evoluă în sus și – însărcină de toate – dacă lipsește presiunea concurenței din afară. Piețele, în schimb – pentru a-i disciplina pe monopolistii autohtoni –, trebuie deschise cît de repede posibil concurenței de peste hotare. O asemenea măsură, în stare să-i încurajeze pe consumatori, provoacă mutații structurale, cu o propensiune a somajului, a cărui proporție depinde, firește, de evoluția cursului de schimb. Întrucât nimeni nu poate determina un curs impecabil de schimb, datorită consecințelor imprevizibile ale produselor de tranzitie, se cuvine să acordăm cale liberă pieței să-și determine cursul de schimb cel mai adecvat.

Dacă prețurile liberalizate, moneda sănătoasă, trebuie să fie așezate la fundamentele proceselor tranzitorii, atunci sursele ce generează inflație – uriașele deficite ale statului, finanțarea unor investiții ale statului fără sortă de izbindă – trebuie eradicat. Un avizat angrenaj informațional despre prețurile relative poate oferi temeuri pentru lichidarea bazelor subvenționării produselor, care au condus cu o din ce în ce mai sporită putere la înglodarea administrației de stat în deficite, rămase nerezolvate. În mod firesc, după lichidarea lor și după ce se contenește finanțarea (prin credite bancare perpetuu prelungite) unor întreprinderi în deficit apare limpede necesitatea aplicării unor consistente mutații structurale. Spre această direcție gravitează diminuarea sporului nedorit al funcționarilor și "cadrelor cu munci de răspundere", care, înainte, sedea în fotoliile ofițierilor de planificare regionale ori supra-regionale, ori trăgeau ițele în aparatul central de partid.

(După Frankfurter Allgemeine Zeitung, septembrie 1991)
Versiunea românească: T. SUGĂR
(Va urma)

Mic dicționar al economiei de piață

DEFINIȚIILE TRADITIONALE ALE ÎNTREPRINDERII

Pentru aceste definiții sunt amintite două niveluri:

1) Nivelul macro-economic

Întreprinderă este considerată un agent economic a cărui funcție principală este producerea avuției. Ea poate fi definită ca fiind un loc de creare și distribuire a bogăților în scopul satisfacerii nevoilor.

Reluind expresia lui F. Perroux, întreprinderă este "instituția cardinală a capitalismului, dotată cu o anumită inițiativă și cu o putere de decizie economică".

2) Nivelul micro-economic

Întreprinderă este o organizație compusă din oameni și mijloace tehnice, financiare, de informație, reunite în vederea producării de bunuri sau servicii. Este o organizație complexă, având propria sa viață: se naște, se dezvoltă, își atinge maturitatea, dispare. Această existență este comandată de o voință tradusă în termeni de obiective și misiune.

MARIMEA ÎNTREPRINDERILOR

Pentru a clasifica întreprinderile se pot utiliza mai multe criterii, dintre care cel mai des se folosesc numărul de salariați și cifra de afaceri.

După numărul de salariați, întreprinderile se împart în:

- întreprinderi mici: mai puțin de 10 salariați
- întreprinderi mijlocii: între 10–500 salariați
- întreprinderi mari: între 500–1.000 salariați
- întreprinderi foarte mari: peste 1.000 salariați.

Un astfel de clasament trebuie analizat cu prudență, deoarece generalizarea noilor tehnologii (robotică, ateliere flexibile) a avut ca efect și reducerea efectivelor unor mari întreprinderi (de automobile, șantiere navale, siderurgie etc.).

Cifra de afaceri

Măsurind valoarea anuală a vinzărilor realizate de către o întreprindere, cifra de afaceri este un criteriu practic care permite aprecierea importanței economice a firmelor.

În fiecare an, diferite reviste propun o clasificare a primelor 100 sau 1.000 de întreprinderi din lume. Aceasta nu permite totuși măsurarea bogăției reale create de aceste firme. De aceea este de dorit ca ea să fie completată cu un clasament bazat pe valoarea adăugată (VA = valoarea producției – valoarea consumurilor intermediare) care măsoară contribuția fiecărei întreprinderi la formarea produsului intern brut.

Topul primelor 5 firme în anul 1988 se prezintă astfel:

- 1) GENERAL MOTORS (SUA)
- 2) ROYAL DUTCH-SHELL (Olanda/Marea Britanie)
- 3) EXXON (SUA)
- 4) FORD (SUA)
- 5) IBM (SUA).

Alte poziții în acest clasament sunt:

TOYOTA (Japonia) – locul 8,
DAIMLER-BENZ (RFG) – locul 11,
HITACHI (Japonia) – locul 16, FIAT (Italia) – locul 17, SIEMENS (RFG) – locul 18, PHILIPS (Olanda) – locul 22,
NISSAN (Japonia) – locul 24,
RENAULT (Franța) – locul 25.

Forma juridică

a unei întreprinderi

Ea rezultă din două elemente: statutul legal pe care și l-a ales (societate pe acțiuni, societate cu răspundere limitată etc.) și compoziția

capitalului său. La acest nivel, întreprinderile se împart în private, publice sau mixte.

Mediu economic înconjurător

O întreprindere are ca funcție desfacerea pe piață a bunurilor și serviciilor pe care le produce. Din acest motiv, activitatea sa este direct determinată de către mediul economic înconjurător, adică de nevoile consumatorilor, gradul de concurență și nivelul cererii.

Nevoile consumatorilor

O întreprindere are obligația de a vinde ceea ce este cerut de consumator ("clientul-rege"). O producție care nu răspunde unei nevoi e condamnată să dispară fără a fi vindută. Natura activității unei întreprinderi este deci direct influențată de evoluția cererii. Exemplu: constructorii de automobile trebuie să fabrice mașini economice și confortabile. Neglijind nevoile consumatorilor, constructorii americanii (General Motors, Ford, Chrysler) au continuat să producă imense mașini devoratoare de benzină și puțin estetice, lăsând astfel deschisă poarta propriei piețe industriei japoneze. După trei ani de criză, ei se refac cu greutate.

Gradul de concurență

O întreprindere nu poate face abstracție de politicile duse de firmele concurente. Forma produselor, prețul, nivelul producției sunt în parte determinate de acțiunile concurenților. Exemplu: firmele din sectorul informatic propun acum echipamente informaticе compatibile cu tehniciile

înțelepte. Nivelul concurenței poate obliga o întreprindere să pătrundă pe piețele internaționale. Exemple: Renault și Peugeot nu puteau spera că vor supraviețui doar exploataind piața franceză. Ele au fost obligate să pătrundă pe piața europeană, apoi africană (Peugeot) sau americană (Renault).

Nivelul cererii

Orientarea și nivelul de dezvoltare a activităților unei întreprinderi sunt legate de nivelul cererii. Aceasta este dependentă de conjunctura economică și de politicile economice duse de către guverne. În perioade de austeroitate și somaj, o întreprindere care vrea să se dezvolte va trebui să se implanteze pe noile piețe aflate în expansiune sau să cizește unele părți din piețele concurenților săi.

Întreprinderea – loc al conflictelor

Constituță dintr-un ansamblu de relații ierarhice, întreprinderea reprezintă o organizație mai generală a societății compuse din mai multe categorii de clase sociale. Rareori nevoie și aspirațile acestor categorii sunt identice.

Pe de altă parte, împărțirea avuției create de întreprindere trebuie să se facă între aceste categorii. Repartiția acestei avuții (numită "partajare a valorii adăugate") și satisfacerea aspirațiilor pot genera conflicte și greve în cadrul întreprinderii.

Întreprinderea este deci traversată de toate tensiunile sociale care se manifestă într-o anumită țară. Ea este și un loc de schimb și, uneori, de coeziune socială.

HERVÉ BOUGAULT:
"Economie de l'entreprise",
Paris, 1990

Traducere și adaptare de
MIRCEA IONESCU

FUNDATIA EUROPEANA PENTRU INTRAJUTORARE INTELECTUALA

Cînd Europa de Est nu era la modă

ROSELYNE CHENU
(responsabil cu programul european între 1964 și 1974)

Acum, cînd Europa de Est a ajuns la modă, cînd Franța, cu politicienii și presa în frunte, o descoperă, nu e inutil, cred să amintesc că prin anii '60, acțiunea perseverentă a unui mic grup de oameni preocupați de libertatea de spirit a putut să facă primele fisuri în zidul moral care tăia Europa în două.

Sufletul acestei acțiuni care intindea o mină "Europenilor interzisi ai Europei" au fost doi scriitori – un polonez refugiat, Constantin Zelenski și un francez, Pierre Emmanuel. Nici unul dintre ei nu mai este astăzi în viață. Ei și-au făcut auzită vocea în Congresul pentru libertatea culturii din 1956, devenit în 1967 Asociația internațională pentru libertatea culturii careia i-a fost afiliată Fundația europeană pentru întrajutorare intelectuală, în cadrul cărora au activat.

Obiectivul era cît se poate de împede: să-i ajute pe intelectuali să nu-și piardă curajul răminind la ei acasă în condiții un pic mai puțin dificile, să le dea sentimentul că nu sunt uitați, că sunt legați de cealaltă jumătate a Europei, din care și ei fac parte.

Programul era practic: 1. trimiterea de cărți; 2. invitații în Vest la coloconii și pentru scurte șederi care să permită întâlniri și schimburi culturale; 3. expoziții la Paris ale pictorilor și sculptorilor interzisi la ei acasă; 4. vizitarea celor cărora nu li se dădea pașaport de ieșire din țară.

Pentru aceasta era nevoie de o mare suplețe, de o rețea de relații personale de incredere în cele opt țări din Est, și, în esență, de o acțiune diferită de cea pe care o duceau de regulă serviciile culturale franceze.

Dar acest program (un adevărat plămin de ofel, care poate a stopat și el exilul unor intelectuali aflați astăzi în fruntea schimbărilor din țara lor) cerea bani. Nici cel mai mic ajutor însă nu s-a găsit, nici la conceționenii noștri, nici la reprezentanții puterii publice. Pentru stînga, ar fi însemnat dovada unui anticomunism primar. Pentru dreapta, primind interesele economice ori politica oficială, astfel de detalii nu prezintau nici un interes. (După 1973 au apărut, ca excepție, foarte mici subvenții.)

Ca urmare, acest program (la fel ca și cel realizat pentru intelectuali care trăiau sub alte dictaturi – Portugalia, Spania, Grecia) a trebuit finanțat cu subvenții venite de la fundații americane, îndeosebi fundația Ford și Rockefeller. Datorită lor, sute de scriitori, artiști și universitari ai Europei Centrale și de Răsărit au știut că Franța există și nu uitase.

O ȚARĂ FĂRĂ EROI, UNDE FIECARE ESTE EROU PENTRU SINE

– Interviu cu ANNETTE LABOREY –
(responsabil cu programul european între 1974 și 1989)

Cînd ați început să lucrați la Fundația pentru întrajutorarea intelectualilor?

După 1974. Am fost în '75 în Polonia și Ungaria, iar în '75-'76 la București. Atunci i-am întâlnit pe Negoițescu, St. Aug. Doinaș. Atunci l-am întâlnit și pe Goma pentru prima oară.

Nu aveați probleme să veniți în România ca reprezentantă a Fundației?

Niciodată. Îmi rezervam cameră la hotel, și veneam ca turist să văd micul Paris din România.

Vi se părea un mic Paris?

Absolut deloc. Totul era cenușiu și trist, dar poate și eu eram prea interesată de situația intelectualilor ca să mă interesez de o posibilă frumusețe ascunsă a Bucureștiului.

Cred că această frumusețe ascunsă a Bucureștiului există?

Eu știu că ea există. Pe urmă m-am îndrăgostit de București. Am descoperit Bucureștiul cu încetul, nu aveam foarte mult timp să mă plimb, prietenii îmi arătau tot felul de lucruri ingrozitoare, grozăvile lui Ceaușescu: vezi ce-a făcut! Dar nimeni nu mi-a arătat ceea ce am văzut pe urmă, eu singură, în alte călătorii. Bucureștiul este un oraș foarte frumos. Îmi place acest caracter, l-aș numi aproape sătesc, al lui (case cu curți, străduțe mici, verdeță), unit cu sentimentul că totuși este un mare oraș. Sunt două cartiere, unul în spatele palatului lui Ceaușescu, altul paralel cu Calea Victoriei, absolut splendide.

De ce v-a impresionat soarta intelectualilor atât de mult încât să nu mai vedeți orașul?

Pentru că în România am cunoscut cazuri mai dramatice decât în celelalte țări: l-am întâlnit pe Goma, am fost la el acasă, 3 km. pe jos, pentru că nu mergea să îci un taxi ca să ajungă pînă la el. M-a impresionat că el vorbea fără să se ascundă, deși sigur avea microfoane puse în casă. Din cînd în cînd privea spre un anume colț și spunea: "Aju auzit asta?". Cînd am început să vorbim mai concret despre activitatea Fundației, el a spus: "Ce vorbim nu mai este pentru voi, așa că ieșim la plimbare". Am ieșit afară. În România eram în general prudentă cu ceea ce vorbeam în apartamente.

Care erau posibilitățile de acțiune ale Fundației?

Mercu la fel: să găsești mijloacele pentru că anumiți oameni să călăorească. Și mai ales să trimită cărți. Era greu să ieșă din cercul obișnuit, existau mereu aceiași candidați. În anii aceia, Ceaușescu juca mult carteaua independenței României. S-a vorbit să organizeze atunci un colocoiu în România, să vină aici intelectuali occidentali și din țările estice, să-i întâlnescă pe cei de aici, care nu puteau ieși. Voiam să-l folosim pentru aceasta pe Romul Munteanu: m-am întâlnit cu el, l-am spus direct ce voiam să fac. Am fost în clădirea aceea groznică, numită acum Casa Presei Libere. Cum treceam din cameră în cameră, peste tot erau microfoane. Dar la vremea aceea nu aveam încă probleme. Cînd însă am venit să-l văd pe Andrei Pleșu în 1989 și m-a întrebat: "De

ce nu mi-ai făcut înainte nici un fel de probleme?". "Nu știam că aveți pașaport german, că sunteți nemțoaică", mi-au răspuns. Eram fixată, urmărită, dar ei n-au făcut legătura între Annette Laborey și un pașaport german. Mai înainte însă întîlneam o grămadă de lume și nu se întimpla nimic. Atunci deci, cînd am organizat o întîlnire oficială și am vorbit cu Romul Munteanu, poftă nici nu s-a sinchisit. Nu doar pentru că era altă perioadă, ci și pentru că eram pentru ei o altă persoană.

Fundația apărea drept "dubioasă" în ochii Securității române?

Depindea de perioadă. După mesajele pe care le primeam în acei ani, auzisem ce se spunea: că Fundația este C.I.A. Tocmai de aceea am invitat cîțiva "ticăloși" să vină la Paris; s-a mîncat bine, nu s-a discutat despre nimic important, ei s-au întors acasă și Fundația n-a mai fost C.I.A., de vreme ce astfel de oameni primiseră de la noi o bursă. Nu era important ce gîndea cu adevărat, ci ce anume voiau să gîndească.

Foloseați aceleași metode de convingere pentru celelalte țări din Est?

Într-un fel da, dar mai puțin evident. Dar sunt țări din Est (Iugoslavia de pildă) în care n-am călătorit niciodată ca reprezentant al Fundației.

Era un fel de clandestinitate, ca să-i protejați pe oamenii din Est?

Bineînțeles. Și ca să-mi obțin mai departe viza de turist. Călătoaream cu copiii, ca turistă. Și ca să revin la acel colocoiu proiectat, știu că Romul Munteanu a încercat să-l facă. Era pentru mine un fenomen foarte tipic al regimurilor totalitare: el era un aparatik, dar în același timp flirta cu opozitia intelectuală. Este un gen de om care există în toate regimurile totalitare (fasciste, comuniste), bazat pe o trăsătură a condiției umane, de care eu voiam să profit. Și în al treilea Reich, în Germania existau astfel de oameni. Acești oameni trebuie susținuți și folosiți. Dacă Romul Munteanu m-ar fi ajutat să fac să vină la București 20 de disidenți din țările de Est, aș fi fost incitată. Pentru că aceasta este meseria mea. Bineînțeles, tu poți să ai o atitudine intransigentă, dar în timpul acela mi-ar fi plăcut ca opinia occidentală să-i asculte mai mult pe intelectualii români și mai puțin politica oportunistă a lui Ceaușescu. Dar atunci se vorbea foarte puțin despre România în ziarele străine, iar Fundația avea un scop precis: nu puteai face politică, nu ne-am băut niciodată pentru drepturile omului. Dacă Fundația ar fi devenit o organizație pentru drepturile omului ar fi trebuit să facem articole pe aceste teme, să trimitem ziaristi, dar nici unul dintre români n-ar mai fi venit la noi. Îar noi aveam de făcut un lucru foarte concret: X vrea o carte, eu trebuie să mă descurc să-i o trimitem și pentru asta orice mijloc este bun. Altceva ar fi fost să te ocupi de mentalitatea acestei țări. Erau și români pe care nu puteai să-i convingi să ieșă din țară și care spuneau: "Dacă ies, n-am să-mi ţin gura. Dacă nu-mi ţin gura, nu mă mai pot întoarce în România. Și atunci, mai bine nu ies deloc". Ca să nu-ți gura aici trebuie să fii de calibru!

Goma. Dar chiar și să spui ceva despre situația adevărată din România tot folosea la ceva în Occident. Pe cînd dacă nu-ți țineai gura în România, nu folosea la nimic, decit să devii un erou. Dar nu poți face reguli. Totdeauna contează motivațiile personale și pe acestea nu le știe decit omul în cauză.

L-ați putut ajuta pe Paul Goma?

I-am trimis cărți. Era evident că nu putea să îasă. Și am vorbit pentru contacte cu alți oameni pe care i-am putut ajuta. Cînd am inceput însă, Fundația era deja implementată bine în România, datorită predecesoarei mele, Roselyne Chenu, și lui Pierre Emmanuel.

Pe cine ați mai cunoscut în România?

Eu amestec puțin epoci: Mircea Dinescu și Andrei Pleșu, Dan Hălăică, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu.

Cum era România în comparație cu celelalte țări din Est?

România era totdeauna pentru mine altfel decit celelalte țări, pentru că aici granița între cei răi și cei buni nu era niciodată clară. România are buni-țări și țări-buni; mult mai greu era însă să înțelegi cu cine stai de vorbă și în ce moment anume. Mediile opozitioni – să-i spunem intelectuale – erau mult mai greu de înțeles și de determinat decit ale celelorlalte țări din Est. După părerea mea (dar pot să n-am dreptate), văzute din exterior, opiniile lor erau mai puțin limpezi decit în celelalte țări din Est, unde știai exact cine cu cine este, cine contra cui este. Aici, chiar oameni care erau contra, erau și unii contra altora. În România, solidaritatea oprimăilor era mult mai greu de detectat decit în alte părți. Aș numi România (cu cîteva excepții) o țară fără eroi, dar cu mulți, mulți eroi mici. Fiecare erou pentru sine însuși.

Fiecare era sau fiecare se credea un erou?

Nu ștînt cu măsură să judec.

După decembrie '89 ați avut revelații sau decepții în felul cum s-au comportat cei pe care îi cunoșteați?

Nu. Dar cred că România era singura țară care era nu numai totalitară, ci și dictatorială. În momentul revoluției, m-am gîndit că România va ieși mai bine decit toate celelalte țări tocmai din pricina acestui aspect dictatorial al lui Ceaușescu. Pe urmă s-a petrecut însă exact contrariul. Poate că lipsa de solidaritate a oprimăilor de dinainte i-a împiedicat să trăiască cu adevărat perioada post-totalitară. Acum nu mai am cine știe ce chef să vin în România, ceea ce văd mă întristeză, iar oamenii mă intereseză mult mai puțin. Pe mine m-au interesat totdeauna oamenii, nu conceptele politice. Și m-a dezamăgit faptul că fiecare era atât de sigur pe sine însuși. Fiecare doar pentru sine și fiecare atât de sigur pe el, pe dreptatea lui. Andrei Pleșu a făcut în această perioadă o excepție. El, care avea poziția cea mai compromisă, e singurul care mi-a spus de multe ori: "Nu ștîu dacă am dreptate sau dacă grecesc cu ceea ce fac". Pe cînd toți ceilalți aveau totalmente dreptate și totdeauna dreptate. Nu dau nume. Dar totă lumea știa cine este de la Securitate, totă lumea devenise într-atât de militantă după Revoluție și atât de lipsită de generozitate... Mi s-a părut că a apărut o meschinărie intelectuală. "Eu ștîu că", "Eu ștîu că", "Eu ștîu că"... Altceva nu mai auzeai. Este ingrozitor. Este un elitism al inteligenției românești, cu totul diferit de cel din alte țări.

Pagină realizată de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

Cui îi pașă de Uniunea Scriitorilor?

În nr. 3/1992, după ce apariția revistelor literare fusese întreruptă și apăruseră primele semne că Uniunea Scriitorilor nu va mai putea să le sponsorizeze, am făcut prima anchetă cu privire la șansele de supraviețuire ale breslei literare. Problemele care se vor pune la 12 ianuarie 1993 vor fi în mare aceleași. Însă în anul care s-a scurs, revistele literare au trebuit să-și găsească alte mijloace de susținere, legea drepturilor de autor și legea sponsorizării n-au trecut prin parlament, scriitorii sunt plătiți în continuare după tarifele obședantului deceniu. În administrația Uniunii Scriitorilor reînfilnești personajele trecutului, iar Comitetul director s-a descompletat (prin plecări și demisii). Va mai opri cineva căderea Uniunii Scriitorilor? (GABRIELA ADAMEȘTEANU)

GELLU NAUM

1. Nu.
2. Nu numai alegerea unui nou președinte, ci alegeri generale.
3. Da.
4. Da.

MIHAI ȘORA

1. Dacă plecarea președintelui echivalează cu o demisie, respectiv cu o încheiere a mandatului prin renunțare la acesta, atunci soluția optimă (dacă de un "optim" mai poate fi vorba într-un alt caz) ar fi cea preconizată la subiectul a al punctului 2. Dacă, însă, e vorba doar de o absență așa-zicind în interiorul mandatului, atunci se impune – evident, cu titlu provizoriu – soluția preconizată la subiectul b) al aceluiași punct 2, urmând ca bilanțul să fie prezentat la expirarea mandatului, cind se va alege și viitorul președinte.

2. Oricum, problemele cărora breasla scriitoricească trebuie, dacă nu chiar să le găsească soluția, măcar să le facă față cătă în anii grei ce ne rămân de străbătut împun – la împlinirea sorocului – alegerea unui președinte nu numai capabil să stăpînească principaliii parametri ai situației în care ne aflăm, ci și înzestrat cu tot tactul și cu toată înțelegerea (dublată, firește, de o calmă dar neîndupăcată fermitate) de care e nevoie pentru a detecta, a întâri și a impune întregii bresle mica parte convergentă (deci comună) a intereselor acestor divergență ireductibili care sunt scriitorii, genul iritabilă vatum.

3. 4. Decit să cautăm un tap îspășitor în persoana unui entuziasmat – doldora de "ținte de atins", dar necunosător de "traectorii spre" – mult mai corect ar fi ca fiecare dintre noi să-și aducă sieși învinuirea pe care ar fi tentat să o arunce în circa aceluia, întrebându-se ce ar fi făcut el dacă soarta i-ar fi încredințat atunci să stea la firma bărcii pe marea dezlănțuită din juru-ne.

ILEANA MĂLĂNCIOIU

1. Lui Mircea Dinescu nu-i stă în fire

1 Președintele Uniunii Scriitorilor și-a anunțat plecarea. Credeți că i se poate îngădui să plece fără a-și prezenta bilanțul?

2 Problemele scriitorilor (neadecvarea drepturilor de autor la prețurile actuale, absența unei protecții pentru carte de valoare, statutul incert al revistelor de cultură etc.) sunt foarte grave la această oră. Breasla scriitorilor are nevoie de un președinte care să o reprezinte cu demnitate și eficiență. Care credeți că ar fi soluția optimă:

- a) alegerea unui nou președinte;
- b) păstrarea celui vechi și delegarea responsabilităților lui unui vicepreședinte special ales?

4. N-ar strica.

GABRIEL DIMISIANU

1. Prezentarea bilanțului mi se pare obligatorie. Cine pleacă este dator să lase cui îi urmează o situație clară de la care, cunoșcind-o, acesta să poată porni la drum. Sigur că operația este oarecum neplăcută pentru actualul președinte care nu are cum veni cu un bilanț pozitiv, ci dimpotrivă. Dar la urma urmei eșecul, fiindcă eșec este "guvernarea" sa, nu e numai al său, ci și al nostru, al celor foarte mulți care l-am votat cu frenzie în 1990. Parcă ne luase Dumnezeu mintile... Dinescu e un poet admirabil și un om plin de calitate, dar nu facea de președinte, ce mai încoace și încolo! Cel mai mult a contat, desigur, în alegerea lui, opozitia deschisă împotriva lui Ceaușescu, pe care, să recunoaștem, puțin au îndrăznit-o. Dar s-a dovedit încă o dată că meritele dintr-un domeniu, oricit de mari ar fi, nu-i conferă celui care le are pricepere universală.

2. Situația de criză în care se află Uniunea, faptul că organele de conducere s-au tot descompletat prin plecări (nici vicepreședintele, nici secretarii nu mai sunt cei aleși de Consiliu în 1990), absentismul multor membri ai Comitetului director, iată numai cîteva argumente care ar îndreptăți convocarea anticipată a Adunării generale. Dar nu sunt fonduri sau sătăci de puține incită la cheltui pentru astăzi ceva ar fi un lucru lipsit de sens: conducerea nou aleasă nu ar mai avea ce să administreze.

Consiliul are însă dreptul prin statut să aleagă un alt președinte și un nou comitet director. Deci dacă Dinescu își depune mandatul, Consiliul ar trebui să procedeze la alegeri de președinte și vicepreședinte, înregistrând mai întîi eventualele candidaturi. Soluția cu menținerea vechiului președinte și delegarea responsabilității către un vice nu mi se pare fericită. Cine muncește efectiv ca președinte trebuie să aibă deplină autoritate și investire.

3. Am anticipat răspunsul spunând adineauri că insuccesul nu este numai al

3 Credeți că vinovat de actuala stare proastă a Uniunii Scriitorilor este nu numai președintele acesteia, ci și Comitetul director?

4 Pentru ca activitatea Uniunii Scriitorilor să devurgă firesc, conform statutului, credeți că trebuie stabilită cu această ocazie și noua structură a Comitetului director?

președintelui, ci și al alegătorilor lui entuziaști de acum aproape trei ani. Într-o măsură mai mare, desigur, decit a simplilor alegători, "vinovăția" este a membrilor Comitetului director, diferențiat, pentru că unii s-au străduit totuși să facă ceva, în timp ce alii s-au ilustrat prin dezinteresare totală. A trecut vremea deținătorilor onorifici de funcții. Cine dorește să facă parte dintr-un organism de decizie, comitet director, consiliu etc., trebuie efectiv să activeze.

4. Structura organismelor Uniunii nu o poate modifica decit Adunarea generală, dar completarea locurilor vacante din Comitetul director, precum și alte măsuri de reorganizare, consiliul actual poate să ia.

ZIGU ORNEA

1. Nu.
2. Alegerea unui nou președinte.
3. Da, întrucât nu toți membrii aleși ai Comitetului director au participat efectiv la activitatea Uniunii Scriitorilor.

4. Da, prin renunțarea la această funcție a celor care nu au timp să i se dedice.

ELENA ȘTEFOI

1. Nu.
2. Alegerea unui nou președinte.
3. Da.
4. Da.

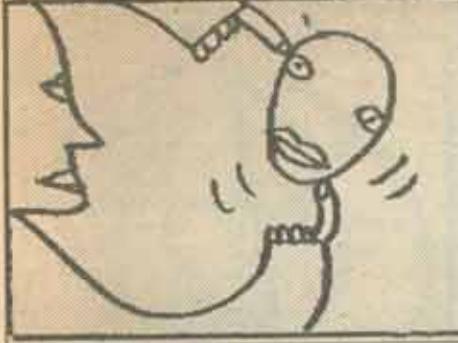
IOAN BUDUCA

1. Cum să plece fără să-și prezinte bilanțul? Nu o fi el chiar Petre Roman!
2. Aș vota pentru schimbarea președintelui nu fiindcă e vorba de Mircea Dinescu, ci pentru că eu cred că ar trebui pus acolo un gestionar, nu un intelectual.

3. Cred că de actuala stare proastă a Uniunii Scriitorilor ne facem vinovați cu toții.

4. Trebuie stabilit un nou statut al Uniunii Scriitorilor, necesar pentru modificarea tradiției staliniste a acesteia.

ANCHETĂ



MAGDA CÂRNECI

1-4. Pentru că nu cunosc îndeaproape activitatea Uniunii, fiindcă am lipsit mult timp din țară, dar pentru că am auzit suficiente opinii negative și divergente asupra acesteia, mi se pare că, în principiu, ar fi binevenită pentru totuști convocarea unei Adunări generale, care să repună în discuție activitatea și structura de conducere a actualiei Uniuni după o perioadă dificilă, în care nici unii dintre noi nu am știut bine nici să conducem, nici să fim conduși.

MIRCEA CIOBANU

1. Cred că orice administrator înainte de a-și părăsi funcția este obligat, prin forța lucrurilor, să-și prezinte bilanțul. E firesc, nu trebuie să fii mai mult sau mai puțin prieten cu Mircea Dinescu pentru a susține o atitudine de bun simț.

2. Problemele scriitorilor sunt chiar mai multe decât cele pe care le-ați enumerat, criza culturală e prea adincă pentru ca breasla scriitorilor să nu fi fost afectată mai mult ca oricând, lasă că niciodată n-am fost mai risipit decât acum, cind am fi avut nevoie de mai multă unire, așa incit soluția alegerii unui președinte și a unui comitet director ar trebui să fie adoptată numai în funcție de cunoșterea realităților și de pe piață cărți, și privitoare la condiția scriitorului. Cred că va trebui să avem un nou președinte, un nou administrator, înconjurat de oameni de cifre activi, pricopii să sporească banul, nu să se uite la el, fie cu spaimă, fie cu acea nestăvilită dorință de risipă care zace pe fundul oricărui suflet mărunț (mai ales că aici e vorba de o risipă pe banul altuia, nu din propriul buzunar). Îmi închipui un administrator înzestrat cu o minimă condiție morală care, în ceea ce privește munca, să confundă Uniunea Scriitorilor cu propria casă, iar în privința distribuției banului, cu un templu din care dacă ieș, ești sancționat fără drept de recurs.

3. Comitetul director este într-un număr mult prea mare ca să se poată întruni și luceafără decizii statutare. Mă întreb de ce Comitetul director a fost "construit" din persoane despre care se zicea de la început că nu au dispoziție să-și piardă vremea pentru binele obștei.

ACTUALITATE CULTURALĂ



Eu să putea să vă răspund de ce, dar mi se pare mai cuminte, deocamdată, să-mi văd de-ale mele. În ceea ce mă privește, știam de la început că vocația de administrator a actualului președinte ține de zona himericului.

4. Firește, e nevoie și de o nouă structură a Comitetului director. Nu este ușor să minuiești banul public. Trebuie să restructurezi totul în funcție de nevoile actuale ale scriitorului și, înainte de orice, de realitatea recesiunii impuse de faptul cultural. Avem nevoie de un nou director al Fondului literar, care să pornească de la ideea că, acum mai mult ca oricând, Uniunea Scriitorilor are nevoie de o cantină, de asistență socială și care să nu uite că ani buni, ani grei, scriitorul a contribuit la asigurarea propriului său viitor cu niște taxe și impozite grele. Cititorul săptăminalului "22" trebuie să știe că statul nu a contribuit cu nimic nici înainte, nici acum la imbunătățirea vieții scriitorului, că Uniunea Scriitorilor nu a fost subvenționată, așa cum își închipuie toată prostimea știutoare de carte și că adeverări scriitori români nu au izbutit să facă avere din scris. În rest, despre ceilalți, nici un cuvînt, ei intră în sferea de preocupări a unor instituții care nu au nimic de-a face cu literatura. Scriitorul român a fost și este sărac, dar Uniunea Scriitorilor ar putea să-l ajute să ducă o viață decentă.

MIRCEA MARTIN

1. Nu cred că întrebarea e pușă în termenii cei mai potrivită: nu e nevoie de vreo somație pentru ca o persoană care se respectă să-și prezinte bilanțul atunci cind părăsește un post de răspundere. Sunt convins că Mircea Dinescu va face acest lucru în chipul cel mai firesc.

2. Soluția este în funcție de persoana care o va întruchipa. Spun persoana și nu personalitatea pentru a atrage atenția asupra nevoii absolute de subordonare față de interesele instituției, de renunțare la ambiții subiective ce pot fi creațoare în plan artistic, dar în mod sigur nocive în plan social și moral. Cei care vor candida la un asemenea post vor trebui, după părerea mea, să îndeplinească următoarele condiții:

I - să fie autori creditabili prin opera și conduită lor, cu alte cuvinte să fie oameni de talent și de onoare;

II - să fie dispusi să-și cheltuiască timpul lor spre binele obștei.

Indiferent către cine, către un nou președinte sau către un vicepreședinte, transferul de "putere" trebuie să aibă loc în condiții legale, adică normale.

3. Întrebarea, din nou, aproape că dictează răspunsul. Firește că e vinovat și Comitetul director, în primul rînd pentru că s-a întîlnit rar, mai rar decât au cerut-o evenimentele, și în al doilea rînd pentru că membrii aleși ai acestui comitet au lipsit masiv de la ședințe.

Unii colegi plecați din țară au fost înlocuiți cu alții care, la rîndul lor, au lipsit. Dincolo de această defecțiune, țin să precizez și faptul că puterea de decizie a Comitetului director e limitată chiar de statutul Uniunii Scriitorilor. Puterea decizională deplină o are doar Consiliul Uniunii Scriitorilor, și acesta din ce în ce mai greu de adunat – din motive nu numai financiare. În plus, multe din hotărîrile Comitetului director nu au fost aduse la indeplinire.

4. În ce mă privește, aş vorbi mai degrabă de o nouă structură a conducerii Uniunii Scriitorilor, tocmai datorită competenței limitate a Comitetului director. Fără indoială, ar fi foarte bine ca această restructurare să aibă loc că mai repede, iar în noua echipă să intre oameni care – înainte chiar de a fi competenți – să vrea cu adevărat să muncească, să "pună umărul". Si nu o dată, printr-un discurs fulminant, prin gesturi spectaculoase, ci într-una, cu răbdare, tenacitate, consecvență. Trebuie să ne dezbarâm de ideea posturilor de conducere "onorifice".

Cei solicitați de către redacție să participe la această anchetă au fost mai mulți. Unii au fost plecați de Sărbători, alții nu au răspuns din diverse motive. Domnul Stefan Augustin Doinaș ne-a spus că nu are nimic de comentat pînă pe data de 12 ianuarie. Nu ne-a răspuns nici domnul Laurențiu Ulici, considerind că întrebările nu sunt bine formulate; în plus, bilanțul activității actualului președinte (ne-a asigurat domnia sa) va figura pe ordinea de zi a ședinței. Domnul Augustin Buzura ne-a comunicat că nu răspunde "ca să nu compromită revista cu semnatura unui colaboraționist". Domnului Eugen Simion i-am transmis întrebările, dar nu l-am mai găsit apoi acasă. Domnul Bălăiță crede că chestiunea închisă din punctul său de vedere, întrucât și-a exprimat în mod public opinia într-o ședință din ianuarie '92 a Consiliului cind, ridicînd aceste probleme, nu a mai fost susținut de nimeni, drept care și-a dat demisia.

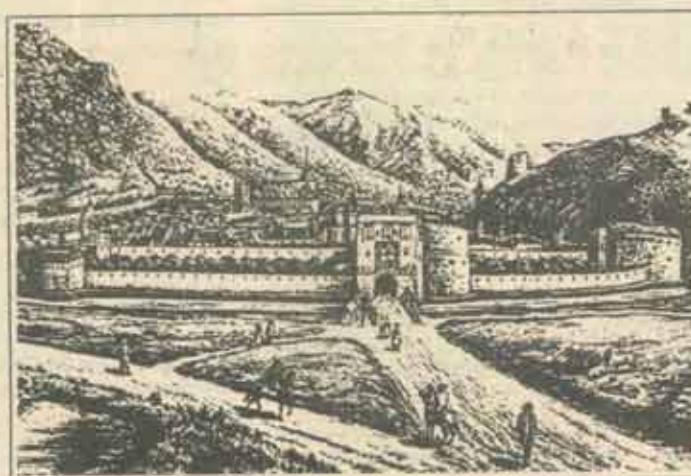
Au promis că vor participa la ancheta și: Ana Blandiana, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Magdalena Bedrosian, Thomas Kleininger, dar pînă la închiderea ediției răspunsurile lor nu sosiseră.

Firește, i-am adresat întrebările și domnului Mircea Dinescu, care a apreciat ca prematură discuția pe această temă, dat fiind faptul că nu s-a decis încă dacă să-și dea sau nu demisia.

Anchetă realizată de
OANA ARMEANU

BRAȘOVUL – UN ORAȘ EUROPEAN

Din inițiativa a trei asociații – una germană, una franceză și un "Forum cetățenesc" în constituire la Brașov și în satele istorice din împrejurimi – se desfășoară un proiect-pilot: este o primă experiență de proiectare participativă care își asumă ca reper dezvoltarea democrației locale în contact cu valorile culturale, artistice și arhitecturale ale zonei. Finanțat prin fondul PHARE al Comisiei Comunității Europene, proiectul va fi elaborat – și dus spre realizare – de universitari, arhitecti, experti și jurnaliști din Franța, România, Germania, Belgia, în cooperare cu autoritățile locale și asociațiile civice din Brașov și din satele învecinate.



Brașovul în 1689 într-o gravură de epocă

ANDREI
PLEȘU



PROLOG

Natura
ca spațiu al așteptării



Mai mult decât convingeri, creativitatea contemporană valorifică dexteritate. Artistul care – asemenea lui Picasso – "nu caută, ci găsește" e, întii de toate, un virtuoz al ingeniozității, un posedat al proprietății sale imaginației. De la o vreme, a apărut însă o exigență nouă, bine ilustrată de alcătuitorii expoziției Prolog: sunt artiști care refuză deopotrivă isteria căutării, ca și orgoliul găsirii prompte și spectaculoase. Artiști care învață să aștepte. În aparență, așteptarea lor e subminată de pasivitate: fiecare din ei acceptă să arboreze o cumințenie vecină cu impersonalul; toți coboară glasul pentru a se integra unei atitudini colective, unificate. În sfîrșit, fiecare încearcă să suprime "artistul" din el, reducîndu-l la exercițul privirii smerite și al competenței meșteșugărești. Dacă la atit s-ar mărgini performanța lor, ea încă ar avea un sens, ca o igienică și recuperatorie oprire pe loc din alergarea – uneori fără întă – a veacului. Dar nu e vorba numai despre asta. Căci, asumată în chip lucid și responsabil, așteptarea e sarea însăși a vieții spiritului. În adînc, ea este și căutare și găsire. Ea e orientare către, presentiment activ a ceea ce urmează să fi dobîndit.

Pentru artiștii expoziției Prolog, adevăralul e altul: aspectul unui lucru, vederea lui de aproape, e o condiție suficientă a înțelegerii lui. Aspectul lucrului e expresia cea mai firescă – și prea iute uitată de "prospectori" – a prezenței lui, a felului lui de a fi. În vecinătatea aspectului, așteptarea e întotdeauna bine-plasată. Așteptare a cei, dacă nu a sensului ultim, a Logosului. Iar expozițile Prolog (prologos = înainte de Logos) nu sunt nici ele altceva decât anticipări ale Logosului, întîlniri, în natură, ale unui grup de artiști care, dincolo de fascinația strictei dexterității și a ingeniozității goale, preferă să aștepte răsăritul întremător al unei convingeri.

(Acest text trebuia să apară în catalogul expoziției Prolog – 1988, nepublicat din cauza imposibilității din acea perioadă, a apariției catalogului.)

